

FSC Національна оцінка ризику контрольованої деревини для України

РОЗРОБЛЕНА ЗГІДНО З ПРОЦЕДУРОЮ FSC-PRO-60-002 V 3-0

Версія	V 1-1
Код	FSC-NRA-UA V1-1
Національне схвалення	Робоча група з розробки національної оцінки ризику контрольованої деревини Дата: 12 липня 2017
Міжнародне схвалення	FSC Міжнародний центр, департамент політики та стандартів Дата: 15 грудня 2017
Міжнародна контактна особа	Ім'я: Павло Кравець email: p.kravets@ua.fsc.org
Період чинності	Дата схвалення: 15 грудня 2017 Чинна до: (дата схвалення + 5 років)
Особа, відповідальна за підтримку НОР	Павло Кравець, Національне представництво FSC в Україні, тел.: +38 044 223 68 45 email: p.kravets@ua.fsc.org

Підсумкова інформація щодо ризику для України у розрізі індикаторів

Індикатор	Функціональна шкала	Рівень ризику
Категорія 1. Незаконно заготовлена деревина		
1.1. Права землекористування та землеволодіння	Ліси державної власності в постійному користуванні підприємств, підпорядкованих ДАЛРУ	Низький
	Ліси комунальної, приватної власності, а також державної власності в постійному користуванні підприємств іншого (аніж ДАЛРУ) відомчого підпорядкування	Визначений
1.2. Концесійні угоди	Не застосовне законодавство	
1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель	Не застосовується	Визначений
1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини	Не застосовується	Визначений
1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами	Не застосовується	Визначений
1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів	Не застосовується	Визначений
1.7. Податок на прибуток	Не застосовується	Визначений
1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини	Не застосовується	Визначений
1.9. Охоронювані території та види	Не застосовується	Визначений
1.10. Природоохоронні вимоги	Не застосовується	Визначений
1.11. Охорона праці і техніка безпеки	Не застосовується	Визначений
1.12. Дотримання трудового законодавства	Не застосовується	Визначений
1.13. Звичаєві права	Не застосовне законодавство	
1.14. Добровільна, попередня та інформована згода (FPIC)	Не застосовне законодавство	
1.15. Права корінних народів	Не застосовне законодавство	
1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками	Не застосовується	Визначений
1.17. Торгівля і транспорт	Не застосовується	Визначений
1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення	Не застосовується	Низький
1.19. Митне законодавство	Не застосовується	Визначений
1.20. CITES	Не застосовне законодавство	
1.21. Законодавство, що вимагає процедури системи належної перевірки	Не застосовне законодавство	

Індикатор	Функціональна шкала	Рівень ризику
Категорія 2. Деревина, заготовлена з порушенням традиційних прав і прав людини		
2.1. Лісовий сектор не пов'язаний з відкритим збройним конфліктом, включаючи такий, який загрожує національній чи регіональній безпеці та / або пов'язаний з військовим контролем	Не застосовується	Низький
2.2. Дотримуються права працівників, включаючи права, встановлені в Декларації МОП основоположних принципах і права у сфері праці	Не застосовується	Визначений
2.2.a. Заборона на самоорганізацію і ведення колективних переговорів	Не застосовується	Визначений
2.2.b. Примусова праця	Не застосовується	Низький
2.2.c. Найгірші форми дитячої праці	Не застосовується	Низький
2.2.d. Дискримінація за статеву / расовою / релігійною ознакою	Не застосовується	Низький
2.2.e. Охорона здоров'я в умовах радіаційного забруднення	Ліси, які потенційно можуть бути джерелом забрудненої радіонуклідами деревини, з регіонів та у відомчому підпорядкуванні підприємств, внесених в додаток 3	Визначений
	Ліси з усіх інших регіонів та у відомчому підпорядкуванні підприємств, не внесених в додаток 3	Низький
2.3. Дотримуються права корінних народів і народів, що ведуть традиційний спосіб життя	Не застосовується	Низький
Категорія 3. Деревина з лісів, в яких особливі цінності для збереження опиняються під загрозою через господарську діяльність		
3.0. Доступні дані є достатніми для: а) визначення наявності ОЦЗ для кожної ОЦЗ, і б) оцінювання загроз для ОЦЗ від лісогосподарської діяльності.	Не застосовується	Низький
3.1. ОЦЗ 1	Всі ліси, що зростають поза межами об'єктів та/або установ природно-заповідного фонду (ПЗФ)	Визначений ризик
	Всі ліси, що зростають в межах об'єктів та/або установ ПЗФ	Визначений ризик

Індикатор	Функціональна шкала	Рівень ризику
3.2. ОЦЗ 2	Не застосовується	Низький
3.3. ОЦЗ 3	Не застосовується	Визначений
3.4. ОЦЗ 4	Гірські захисні ліси з обмеженим режимом користування	Визначений
	Усі захисні ліси, окрім гірських захисних лісів з обмеженим режимом лісокористування	Низький
3.5. ОЦЗ 5	Не застосовується	Низький
3.6. ОЦЗ 6	Ліси, що відносяться до категорії лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	Низький
	Ліси, що відносяться до категорії рекреаційно-оздоровчих, захисних та експлуатаційних лісів	Визначений
Категорія 4. Деревина з лісів, які перетворюються на плантації та категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення		
4.1 Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення на оцінюваній території відбувається у обсязі меншому, ніж 0.02% або 5000 гектарів середньої щорічної чистої втрати площі природних лісів протягом останніх 5 років (застосовується менший кількісний показник), АБО Перетворення лісів є незаконним на національному або регіональному рівні на державних та приватних землях.	Не застосовується	Визначений
Категорія 5: Деревина з лісів, в яких вирощують генетично модифіковані дерева		
5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев	Не застосовується	Низький

Зміст

1. Довідкова інформація
2. Список експертів, залучених до оцінювання ризику, та їх контактні дані
3. Підтримка національної оцінки ризику
4. Скарги та суперечки стосовно затвердженої національної оцінки ризику
5. Список ключових зацікавлених сторін для консультування
6. Оцінювання ризику (для кожної оцінюваної території)
 - 6.1. Категорія 1: Незаконно заготовлена деревина
 - 6.2. Категорія 2: Деревина, заготовлена з порушенням традиційних прав і прав людини
 - 6.3. Категорія 3: Деревина з лісів, в яких особливі цінності для збереження опиняються під загрозою через господарську діяльність
 - 6.4. Категорія 4: Деревина з лісів, які перетворюються на плантації та категорії земель інші, ніж лісгосподарського призначення
 - 6.5. Категорія 5: Деревина з лісів, в яких вирощують генетично модифіковані дерева

Додаток 1. Перелік джерел інформації

Додаток 2. Виявлене застосовне законодавство

Додаток 3. Перелік регіонів та підприємств, які потенційно можуть бути джерелом забрудненої радіонуклідами деревини

Додаток 4. Перелік адміністративних районів або підприємств, де розташовані важливі для птахів території (Important Bird Areas – IBAs), повністю або частково вкриті лісовою рослинністю в Україні

Додаток 5. Рамсарські водно-болотні території, які повністю або частково вкриті лісовою рослинністю

Додаток 6. Глосарій

1. Довідкова інформація

Цей документ призначений для оцінювання ризику отримання неприйнятних категорій деревини в Україні відповідно до вимог FSC-PRO-60-002a «Структура FSC національного оцінювання ризику» V 1-0.

Етапи розробки національної оцінки ризику контрольованої деревини

Основні заходи	Очікувані дати та дати завершення (для завершених заходів)	Коментарі
Початок процесу	лютий 2015	
Оновлена пропозиція НОР та її затвердження	квітень 2015	
Збір інформації	червень 2015	
Перший проект НОР	вересень 2015	
Перегляд першого проекту міжнародними консультантами	жовтень 2015	
Надсилання першого проекту до PSU	грудень 2015	

Основні заходи	Очікувані дати та дати завершення (для завершених заходів)	Коментарі
Аналіз відгуків	липень 2016	
Надсилання 2-ї версії першого проекту НОР до FSC IC	до кінця вересня 2016	
Рецензування 2-ї версії першого проекту НОР PSU	до середини листопада 2016	
Підготовка та надсилання FSC IC 3-ї версії першого проекту НОР	до середини грудня 2016	
Перші публічні консультації щодо проекту НОР	січень – березень 2017	
Зустріч зацікавлених сторін (необов'язкова)	січень – березень 2017	
Аналіз відгуків	до середини квітня 2017	
Розробка фінального проекту НОР	до кінця липня 2017	
Рецензування міжнародними консультантами	до середини вересня 2017	
Рецензування остаточного проекту PSU	до середини вересня 2017	
Впровадження необхідних поправок (за наявності)	жовтень 2017	
Затвердження НОР	грудень 2017	

Робоча група з розробки національної оцінки ризику контрольованої деревини

Ім'я	Членство у палаті	Кваліфікації	Контактні дані
Руслан Деречинський, Асоціація «Всеукраїнська організація деревообробної промисловості»	Економічний	- голова Асоціації та представник CoC/CW сертифікованої компанії «Цунамі»; - член громадської ради при Державному агентстві лісових ресурсів України; - 5 років досвіду застосування CoC/CW стандартів.	Волинська область, м. Рожище, вул. Селянська, 48А, тел.: +38 03368 969 06 моб.: +38 050 378 0619 ruslan.derechinsky@gmail.com
Медведев Юрій, Асоціація меблевих, деревообробних підприємств та організацій України «Меблідеревпром»	Економічний	- голова Асоціації, до складу якої входять сертифіковані CoC/CW компанії; - близько 30 років досвіду управління підприємствами деревообробної та меблевої промисловості; - член громадської ради при Державному агентстві лісових ресурсів України.	м. Київ, вул. Машинобудівна, 37, тел.: +38 067 363 77 30 asso.meblidp@gmail.com

Ім'я	Членство у палаті	Кваліфікації	Контактні дані
Роман Волосянчук, НУО «Дунайсько-Карпатська програма»	Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> - кандидат наук (лісове господарство); - координатор лісових проектів WWF в Україні; - понад 10 років досвіду сертифікації лісоуправління; - координатор розробки посібника щодо виділення лісів високої охоронної цінності для України; - координатор заходів МСОП у рамках програми FLEG II; - член громадської ради при Державному агентстві лісових ресурсів України; - учасник розроблення першої НОР контрольованої деревини для України. 	<p>м. Львів, вул. Мушака, 42, моб.: +38 096 534 30 54 rvolosyanchuk@wwfdcp.org</p>
Оксана Станкевич, НУО «Екосфера»	Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> - президент екологічної організації, яка опікується питаннями сталого лісового господарства; - понад 10 років досвіду у сфері лісової сертифікації; - учасник розроблення першої НОР контрольованої деревини для України; - член національної ініціативи з розроблення національного стандарту (2006-2008). 	<p>м. Ужгород, вул. 8 Березня, 46, офіс 215, тел.: +38 0312 619622 ostankeyvych@hotmail.com</p>
Степан Кривов'язий, Центральний комітет професійної спілки працівників лісового господарства України	Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> - голова професійної спілки працівників лісового господарства України; - учасник розроблення першої НОР контрольованої деревини для України; - член національної ініціативи з розроблення національного стандарту (2006-2008); - член громадської ради при Державному агентстві лісових ресурсів України. 	<p>Київ, вул. Братиславська, 50, тел.: +38 044 512-26-12 proflis@fpsu.org.ua</p>
Ігор Соловій, НУО «Товариство «Зелений хрест»	Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> - доктор економічних наук (економіка природокористування); - член НУО з нагляду за доступом місцевих громад до лісових ресурсів; - учасник розроблення першої НОР контрольованої деревини для України; - 6 років досвіду у сфері лісової сертифікації. 	<p>м. Львів, вул. Чорновола, 4, офіс 28, тел.: +38 032 244 56 07 soloviy@yahoo.co.uk</p>

Консультації із зацікавленими сторонами здійснювались на всіх етапах розроблення національної оцінки ризику контрольованої деревини для України, а саме:

– шляхом проведення розширених засідань робочої групи з розробки національної оцінки ризику контрольованої деревини для України за участю зацікавлених сторін;

– шляхом організації публічних консультацій впродовж 60 днів як обов'язкового етапу процесу розроблення НОР.

В рамках публічних консультацій щодо проекту НОР було організовано регіональні семінари за участю представників лісогосподарських та лісопереробних підприємств, громадських організацій, наукових та освітніх закладів. Впродовж таких семінарів отримано більшість коментарів, зауважень та пропозицій щодо НОР в рамках процесу 60-денних публічних консультацій.

Серед основних питань, які були порушені зацікавленими сторонами, як під час розширених засідань робочої групи, так і впродовж публічних консультацій, були:

1) *в рамках категорії 1:* питання щодо правозастосування в Україні застосовного законодавства у розрізі різних індикаторів цієї категорії, у т.ч. стосовно врахування природоохоронних вимог у процесі господарської діяльності, процесу планування лісоуправління та лісозаготівель, а також питання охорони праці і техніка безпеки, дотримання трудового законодавства;

2) *в рамках категорії 2:* питання щодо дотримання в Україні прав працівників лісогосподарських підприємств, включаючи тих, які визначені Декларацією МОП у сфері праці;

3) *в рамках категорії 3:* питання щодо класифікації та ідентифікації особливих цінностей для збереження з урахуванням існуючих категорій лісів згідно з чинним законодавством України, а також правозастосуванні законодавчих вимог щодо охорони та збереження лісів, які мають особливу природоохоронну, захисну цінність (у т.ч. тих, які є у складі природно-заповідного фонду), особливо з урахуванням результатів оцінювання ризику в рамках категорії 1 (індикатори 1.9, 1.10);

4) *в рамках категорії 4:* питання щодо законодавчих засад та існуючої практики перетворення лісів на категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення в Україні.

Зазначені питання були вирішені шляхом:

– посилення обґрунтувань зроблених висновків щодо рівня ризику в рамках усіх категорій контрольованої деревини на основі збільшення використаних джерел інформації та їх уріноманітнення, зокрема, використання публічних звітів, статей та коментарів незалежних оглядачів, публікацій НУО, офіційної статистичної інформації органів державної влади, а також тієї, що надана відповідно до надісланих запитів; при цьому з урахуванням принципу обачливості та задля забезпечення неупередженості зроблених висновків щодо рівня ризику перевага надавалась незалежним джерелам інформації, а також тим, довіра до яких у суспільстві є більшою (наприклад, надавалась перевага отриманій інформації щодо обсягів заборгованості заробітної плати на підприємствах лісового господарства, наданій ЦК профспілки працівників лісового господарства);

– додаткового залучення експерта з відповідними кваліфікаційними характеристиками для обґрунтування рівня ризику для категорії ОЦЗ 4.

Зокрема, з урахуванням зазначеного в рамках категорії 1 та категорії 2 з урахуванням принципу обачливості та на основі використання передусім

незалежних джерел інформації було встановлено визначений ризик для тих індикаторів, які пов'язані із суспільно значущими питаннями врахування природоохоронних вимог у процесі господарської діяльності, процесом планування лісоуправління та лісозаготівель, а також питаннями охорони праці і техніка безпеки, дотримання трудового законодавства.

Було узгоджено висновки щодо оцінки ризику за індикаторами 1.9, 1.10 категорії 1 та індикаторами категорії 3 в частині потенційних загроз біорізноманіттю. Також було враховано об'єкти Смарагдової мережі у переліку особливих цінностей для збереження в рамках категорії 3 та відповідно оцінено загрози для таких об'єктів. Посилено аргументацію щодо оцінки загроз для ОЦЗ 4 в частині впливу господарської діяльності на захисні функції лісів.

2. Список експертів, залучених до оцінювання ризику, та їх контактні дані

Експерти, залучені до процесу оцінювання ризику та розроблення контрольних заходів, відповідають вимогам процедури FSC-PRO-60-002a V1-0 «Структура FSC національного оцінювання ризику».

Ім'я	Категорія	Кваліфікація	Контактні дані
Алла Оборська	1, 2	Кандидат наук (лісове господарство). Понад 20 років практичного досвіду у сфері ведення лісового господарства на державних та комунальних лісогосподарських підприємствах. Володіє експертними знаннями щодо законності та правозастосування в лісовому господарстві на національному та локальному рівнях. Досвід роботи в програмі ENPI-FLEG II з питань дослідження місцевих громад, залежних від лісу, базується на знаннях прав місцевих громад, існуючих конфліктів стосовно доступу до лісових ресурсів.	+380975565335 alla_oborska@ukr.net
Михайло Голуб	1	Спеціаліст лісового господарства. Понад 25 років практичного досвіду у сфері ведення лісового господарства на державних та комунальних лісогосподарських підприємствах. Володіє експертними знаннями щодо законності та правозастосування в лісовому господарстві на національному та локальному рівнях. Здійснює активну консалтингову діяльність, котра фокусується на оцінюванні ризику та верифікаційних аудитах у різних зонах країни, надаючи послуги CoC/CW сертифікованим компаніям.	+380985114537 mg.golub@ukr.net

Ім'я	Категорія	Кваліфікація	Контактні дані
Георгій Бондарук	3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.6	Кандидат біологічних наук. Понад 30 років досвіду у сфері дослідницько-консультаційної діяльності у лісовому господарстві. Протягом останніх 15 років концентрується на питаннях лісової сертифікації, лісових екосистем та ОЦЗЛ. Він є автором настанов щодо сертифікації лісоуправління та провідним експертом з розроблення проекту національного стандарту лісоуправління, а саме, стосовно ОЦЗ. Здійснював розроблення категорії 3 для нині чинної НОР контрольованої деревини для України (FSC-CWRA-014-UA). Натепер є провідним аудитором компанії NEPCo.	+380675036995 gb60@ukr.net
Юрій Шпарик	3.4	Доктор сільськогосподарських наук. Понад 30 років досвіду у сфері науково-дослідної та викладацької діяльності у лісовому господарстві. Впродовж останніх 15 років спеціалізується на питаннях сталого ведення лісового господарства, в т.ч. відповідно до вимог лісової сертифікації, організації лісового господарства за водозборами, структури і динаміки пралісів.	+380961029793 yuriy.shparyk@gmail.com
Брайан Мілаковський	3.1 3.2	Магістр лісового господарства. Міжнародний експерт з ОЦЗ. Має досвід щодо ідентифікації та виділення ОЦЗ в Україні та Росії. Консультант з питань неушкоджених лісових ландшафтів WWF International, розробляє науково та соціально обгрунтовані підходи до збереження неушкоджених лісових ландшафтів в рамках FSC сертифікації.	+380665821329 milakovsky@gmail.com
Іван Лакида	4, 5	Кандидат наук (лісове господарство). Близько 10 років досвіду у сфері досліджень екосистемних послуг лісів та впливу змін клімату на ліси. Учасник проекту ClimaEast та Програми екосистемних послуг та управління Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (ESM, IIASA). Володіє експертними знаннями щодо перетворення лісових земель на інші види землекористування та адаптивного ведення лісового господарства.	+380677716818 ivan.lakyda@gmail.com

Експерти, залучені до процесу оцінювання ризику та розроблення контрольних заходів для України, відповідають вимогам Додатку А «Мінімальні вимоги щодо кваліфікації експертів, котрі залучаються до процесів оцінювання ризику та

розроблення контрольних заходів» FSC-PRO-60-002a V1-0 «Структура FSC національного оцінювання ризику»:

1. Експерти, залучені до оцінювання ризику за категорією 1, мають експертні знання щодо законності у сфері лісового господарства на національному та локальному рівнях, продемонстровані на основі досвіду та освіти у відповідній галузі (включаючи лісове господарство);

2. Експерт, залучений до оцінювання ризику за категорією 2, має:

а) експертні знання щодо традиційних прав та прав людини в Україні, продемонстровані на основі підтвердженого досвіду та освіти у відповідній галузі (включаючи лісове господарство);

б) знання щодо існуючих конфліктів, котрі стосуються традиційних прав;

в) підтверджений досвід у консультуванні місцевих громад;

3. Експерти, залучені до оцінювання ризику за категорією 3, мають:

а) експертні знання щодо існування, розповсюдження та загроз для ОЦЗ в Україні (з акцентом на лісових екосистемах), підтвержені досвідом у природоохоронній сфері та освітою;

б) експертні знання щодо практик ведення лісового господарства в Україні, оцінені на основі підтвердженого досвіду та освіти у відповідній галузі (включаючи лісове господарство);

4. Експерт, залучений до оцінювання ризику за категоріями 4 та 5, має експертні знання щодо практик ведення лісового господарства в Україні, що базуються на підтвердженому досвіді та освіті у відповідній галузі (включаючи лісове господарство).

3. Підтримка національної оцінки ризику

Павло Кравець, Національне представництво FSC в Україні, є відповідальним за розроблення та підтримку НОР.

Відповідно до потреби та щонайменше кожні 5 років Національне представництво ініціює оновлення НОР. У цьому випадку НОР буде надано новий номер версії 2-го рівня (наприклад, V1-1, V1-2).

Оновлення можуть включати, але не обмежуються таким: оновлення посилань на інформаційні джерела, додання інформаційних джерел та карт, а також виправлення типографських помилок або неточностей перекладу.

Оновлення НОР будуть надсилатися FSC для затвердження, разом із листом-заявою, котрий включатиме опис та обґрунтування щодо внесених змін.

Процес перегляду здійснюватиметься відповідно до вимог щодо розробки НОР, наведених у FSC-PRO-60-002 V3-0 «Розроблення та затвердження національних оцінок ризику контрольованої деревини».

Для кожного перегляду НОР буде дано новий номер версії 1-го рівня (наприклад, V2-0, V3-0).

Не менше, ніж за 6 місяців до завершення терміну дії НОР, Національним представництвом має надсилатися до FSC звіт, у якому буде підсумовано результати та наведено висновки щодо постійного моніторингу документу.

FSC прийме рішення щодо повторного затвердження НОР та повідомить про це належним чином.

4. Скарги та суперечки стосовно затвердженої національної оцінки ризику

НОР містить механізм для обробки скарг та суперечок, пов'язаних із процесом розроблення та підтримкою НОР.

Зацікавлені сторони можуть висловлювати скарги шляхом адресування їх до FSC Міжнародного у випадках виявлення порушень, пов'язаних із розробленням та підтримкою НОР на національному рівні в Україні.

Задokumentований механізм розгляду скарг спрямований на вироблення рішень на національному рівні і базується на FSC-PRO-01-009 «Розгляд офіційних скарг в схемі сертифікації FSC».

Згідно з процедурою FSC-PRO-01-009 «Розгляд офіційних скарг в схемі сертифікації FSC» офіційні скарги повинні надсилатися на розгляд директору FSC А.С.

Офіційна скарга повинна подаватися шляхом надсилання офіційного листа-скарги, складеного однією з офіційних мов FSC.

До офіційної скарги можуть надсилатися підтверджуючі докази у електронному форматі за допомогою електронної пошти або у вигляді паперових копій за допомогою факсу або пошти.

Офіційна скарга повинна:

- містити ім'я та контактні дані скаржника та бути підписаною законним представником скаржника або ним особисто;
- точно обумовлювати питання, яке становить предмет офіційної скарги, а також будь-які порушення вимог;
- містити докази для підтвердження кожного елементу або аспекту офіційної скарги;
- указувати, яких заходів було вжито для вирішення питань, які становлять предмет офіційної скарги, попередньо до подання офіційної скарги;
- містити згоду дотримуватись умов та положень процедури FSC-PRO-01-009 «Розгляд офіційних скарг в схемі сертифікації FSC».

Розглядатимуться лише ті офіційні скарги, які відповідають усім наведеним вище умовам.

Отримання офіційної скарги буде підтверджуватись одержувачем, також уся інформація буде пересилатися директорові FSC А.С. впродовж десятиденного (10 днів) терміну.

Директор FSC А.С. підтверджує прийняття або відхилення офіційної скарги у десятиденний (10 днів) термін з моменту її отримання, базуючись виключно на її відповідності наведеним вище елементам.

Директор FSC А.С. призначає незалежну комісію з питань скарг у тридцятиденний (30 днів) термін з моменту прийняття офіційної скарги.

Комісія з питань скарг вивчає докази, котрі обґрунтовують офіційну скаргу та звітує про проведене оцінювання й вироблене остаточне рішення директорові FSC А.С. у шістдесятиденний (60 днів) термін з моменту призначення такої комісії.

Вимоги щодо формування комісії з питань скарг визначені у частині 4 FSC-PRO-01-009 «Розгляд офіційних скарг в схемі сертифікації FSC».

Рішення комісії з питань скарг є остаточним і обов'язковим для виконання для усіх сторін, що мають стосунок до скарги.

Уся вхідна та вихідна кореспонденція, включно з остаточними рішеннями та наступними діями, буде підтримуватися (зберігатися) у електронній та/або паперовій формі впродовж, щонайменше, семирічного (7 років) періоду.

FSC A.C. періодично оцінюватиме процес розгляду офіційних скарг у системі сертифікації FSC та визначатиме необхідність внесення удосконалень до цієї системи з метою попередження виникнення подібних скарг у майбутньому.

5. Список ключових зацікавлених сторін для консультування

Залучення зацікавлених сторін до розроблення НОР здійснювалось на усіх етапах цього процесу. Зокрема, зацікавлені сторони брали участь у відкритих розширених засіданнях робочої групи з розробки НОР контрольованої деревини для України. Крім того зацікавлені сторони були повідомлені про можливість коментування, подання зауважень та пропозицій щодо НОР впродовж періоду публічних консультацій, який тривав 60 днів. Тобто на усіх етапах розроблення НОР будь-яка група зацікавлених сторін, що є важливою і стосується процесу розроблення НОР з урахуванням національних / регіональних умов, могла взяти участь у цьому процесі.

Ключовими зацікавленими сторонами, які взяли участь у консультуванні стосовно НОР, були:

1. Сторони, які представляють економічні інтереси:
 - постійні лісокористувачі;
 - працівники лісової та лісопромислової галузей;
 - утримувачі сертифікатів.
2. Сторони, які представляють соціальні інтереси:
 - НУО, зацікавлені щодо соціальних аспектів ведення лісового господарства;
 - працівники лісового господарства;
 - члени профспілок підприємств лісового господарства;
 - представники органів місцевого самоврядування, які залучені або виявили інтерес до ведення лісового господарства.
3. Сторони, які представляють екологічні інтереси:
 - НУО, зацікавлені щодо екологічних аспектів ведення лісового господарства.
4. FSC-акредитовані органи сертифікації, які діють в Україні.
5. Територіальні органи центрального органу виконавчої влади в сфері лісового та мисливського господарства.
6. Експерти зі знаннями щодо категорій контрольованої деревини.
7. Освітні та наукові установи.
8. Робоча група з розробки національних стандартів лісової сертифікації для України.

6. Оцінювання ризику

Територія, що підлягає оцінці – Україна

Оцінка ризику стосовно контрольованої деревини заснована на інформації, отриманій з відкритих джерел, у тому числі звітів дослідницьких і неурядових

організацій, публікацій ЗМІ, нормативно-правової бази України та консультацій з експертами. Вона проводилася для всієї території України в її міжнародно визнаних межах.

Виключеними з оцінки є:

- район зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС, де зберігається високий ризик утворення радіаційно забрудненої деревини;
- лісові ділянки, не закріплені за постійними лісокористувачами.

На цих територіях організації можуть провести розширене оцінювання ризику компанії.

Два райони України отримують оцінку «визначений ризик». Єдиним заходом у цьому випадку є виключення постачальників з цих регіонів. Такими районами є:

- Автономна Республіка Крим, яка внаслідок окупації Російською Федерацією тимчасово знаходиться поза юрисдикцією України;
- зона Антитерористичної операції на територіях Луганської та Донецької областей, яка ідентифікована зоною збройного конфлікту, та на якій тимчасово не підтримуються законодавчо-правові норми України, в т.ч. з питань лісового господарства.

Зображення трьох зазначених регіонів представлено на рис. 1.

Рис.1. Карта України з відміченими червоним кольором зонами, які отримали оцінку «визначений ризик» та зоною, виключеною з національної оцінки ризику (відмічена синім кольором) (станом на 11.07.2017 р.)¹

Враховавши зібрану інформацію по кожному індикатору і зіставивши її з «пороговими значеннями», були встановлені ризики певного типу: «низький» або «визначений». На основі цього були розроблені «контрольні заходи», рекомендовані та/або обов'язкові, які направлені на зменшення ризику закупівлі покупцем неприйнятної деревини.

Національна оцінка ризику стосується лише деревини і не дійсна для недеревних продуктів лісу.

¹ Див. джерело <http://mediarnbo.org/2017/07/11/mapa-ato-11-lipnya-2017/>.

6.1. Категорія 1: Незаконно заготовлена деревина

Розширення концепції незаконно заготовленої деревини для всіх чинних законів, пов'язаних із лісозаготівлями, збільшує частоту випадків, коли може виникнути ризик незаконності у всьому ланцюзі постачання. Визначення рівня ризику для цієї категорії було складним не тільки через низький рівень правозастосування, а й через недосконалість чинного законодавства і наявність конфліктів між законами. Таким чином, недосконалість деяких законів не є результатом дій або бездіяльності постійних лісокористувачів, а проблемою множинних інтерпретацій одного і того ж законодавства.

Наявність єдиної вертикалі державного управління лісовим господарством, що відповідає за ведення лісового господарства на площі 7,6 млн га або 73% всіх лісів України, передбачає наявність строгої системи охорони лісів, а також контроль з боку правоохоронних та інших контролюючих органів. Це, у свою чергу, призвело до вибору відповідних функціональних шкал для окремих показників і встановлення низького ризику для цих показників. Однак через розбіжності інформації, отриманої з офіційних (державної та відомчої статистичної звітності) і незалежних джерел (міжнародних проектів і програм, публікацій авторитетних неурядових організацій та експертів) та у відповідності з принципом обачності, встановлено визначений ризик для інших категорій показників.

Були враховані оцінки правозастосування, здійснені міжнародними організаціями, зокрема, низьку ефективність державного управління і якість регулювання було відзначено Світовим банком [1], як і високий рівень сприйняття корупції організацією Transparency International [2].

Аналіз і обговорення результатів з членами робочої групи та представниками зацікавлених сторін вказує на існування багатьох слабких місць в законодавстві, які створюють ризик проникнення незаконної деревини до ланцюгів постачання. До них належать порушення під час відводів і таксації лісосік, заготівлі деревини, а також під час продажу деревини, особливо за прямими контрактами. В усіх випадках, коли ризик було встановлено як «визначений», відповідний статус було отримано у зв'язку з цими «слабкими місцями». Робоча група схвалила низку заходів щодо мінімізації ризиків, як обов'язкових, так і рекомендованих, спрямованих передусім на запобігання незаконним діям на самих ранніх стадіях відведення і таксації лісосік.

В Україні виникла проблема незаконного видобутку бурштину. Впродовж періоду розробки НОР на засіданнях робочої групи та експертів піднімалося й дискутувалося питання незаконного добутку бурштину. Наступні причини зумовили ситуацію, коли незаконне добування бурштину не отримало свого прямого відображення в НОР.

1. Незаконний видобуток бурштину спричинений не лісогосподарською діяльністю підприємств, а незаконною діяльністю організованих злочинних угруповань, зупинити яку неспроможна як лісова охорона, так і правоохоронна система держави.

2. Отримання деревини не є метою такої діяльності, а є по суті побічним продуктом видобутку бурштину. Значна частина деревини просто лишається в лісі, або ж використовується як пальне чи будівельний матеріал при здійсненні цього промислу.

3. Запропоновані контрольні заходи впродовж усього ланцюга є достатніми для уникнення потрапляння деревини, яка може походити з місць незаконного видобутку бурштину.

Ці питання в майбутньому будуть підлягати моніторингу через механізм оскарження та підтримки НОР.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.1. Права землекористування та землеволодіння	3-6	Низький ризик: Права на власність та користування землями лісогосподарського призначення чітко регламентовані Лісовим та Земельним кодексами України. Документальними свідченнями цих прав є Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою, Свідоцтво про право власності, Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Прикінцевими положеннями Лісового кодексу України передбачено, що до одержання в установленому порядку державними лісогосподарськими підприємствами державних актів на право постійного користування земельними лісовими ділянками, документами, що підтверджують це право на раніше надані землі, можуть бути планово-картографічні матеріали лісовпорядкування. Лісовпорядкуванням з планово-картографічними матеріалами охоплені усі ліси України [4].	Ліси державної власності в постійному користуванні підприємств, підпорядкованих ДАЛРУ	Низький (граничне значення 1) Права володіння та управління земельними угіддями чітко визначені в законодавстві. Тільки для державних підприємств Лісовий кодекс визнає матеріали лісовпорядкування документами на право землекористування. Джерела підтверджують виконання цього законодавства: лісовпорядкуванням охоплені усі ліси. Завдяки цій нормі усі державні підприємства, підпорядковані ДАЛРУ, мають документальні свідчення прав на користування землями лісогосподарського призначення.	Не потрібні
	4, 7	Визначений ризик: Для державних підприємств іншого відомчого підпорядкування відсутня єдина політика реалізації законодавчих вимог встановлення прав землекористування і землеволодіння.	Ліси комунальної, приватної власності, а також державної власності в постійному користуванні підприємств	Визначений (граничне значення 2) За інформацією джерел, складна законодавча процедура набуття права власності і користування лісами для комунальних, приватних та державних підприємств, не підпорядкованих ДАЛРУ, призводить до того, що не усі підприємства із цих категорій мають	О – закупівля деревини у постачальників, права на користування землями лісогосподарського призначення у яких документально підтвердженні.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		Законодавча процедура набуття права власності і користування землями лісгосподарського призначення для комунальних підприємств значно ускладнена порівняно з державними підприємствами. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування не є підтвердженням права постійного користування. Дослідження в рамках програми FLEG II, зокрема проведені особисто експертом [7] свідчать про те, що необхідні документи відсутні або ж покривають лише частину лісових ділянок, наданих в постійне користування. На землях приватної власності існує ризик нецільового використання земель.	іншого (аніж ДАЛРУ) відомчого підпорядкування	документальні свідчення прав на користування землями лісгосподарського призначення.	Верифікатори: 1. Документація постачальника (Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою та/або Свідоцтво про право власності, та/або Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та / або інші документи) підтверджує права землекористування та землеволодіння на ділянки, з яких постачається деревина.
1.2. Концесійні угоди	8-10	Незастосовне законодавство Лісгосподарські підприємства, згідно чинного Закону України «Про концесії» [10], не входять до переліку об'єктів, які можуть надаватися у концесію. Вітчизняні науковці [8] та експерти програми FLEG II [9] виступають категорично проти можливостей отримання у концесію лісових масивів.			

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель	6, 11-16	Визначений ризик: Інвентаризація та моніторинг лісів проводяться на загальнодержавному рівні. Планування лісоуправління та лісозаготівель підприємствами здійснюється на підставі матеріалів лісовпорядкування (Проекту організації та розвитку лісового господарства). Лімітом заготівлі деревини є розрахункова лісосіка та план санітарно-оздоровчих заходів. На підставі матеріалів лісовпорядкування та відповідних обстежень плануються річні обсяги рубок головного користування, які не перевищують розрахункову лісосіку, та рубки формування і оздоровлення лісів. При цьому здійснюється відповідне погодження з органами державної влади. Законодавство щодо проведення лісовпорядкування і затвердження розрахункової лісосіки загалом дотримується. Разом із тим, представники неурядових природоохоронних організацій [11]	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) Джерела свідчать, що загалом законодавство щодо проведення лісовпорядкування і затвердження розрахункової лісосіки дотримується, однак, за свідченнями неурядових природоохоронних організацій, подекуди санітарні рубки плануються з порушенням законодавства та / або лісівничих вимог.	О – закупівля деревини у постачальників, які дотримуються вимог законодавства при плануванні лісоуправління і лісозаготівель. Верифікатори: 1. Вибіркова перевірка лісосік ² , де призначені санітарні рубки, представниками організації ³ або незалежними експертами ⁴ підтверджує необхідність планування цих рубок. 2. Акти державних контролюючих органів ⁵ з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують відсутність порушень у плануванні лісозаготівель.

² Тут і надалі: вибіркова перевірка – це перевірка 2% (але не менше однієї штуки) певних об’єктів від загальної кількості таких об’єктів поточного року, обраних шляхом випадкового відбору.

³ Представник організації має відповідати вимогам згідно з додатком С стандарту FSC-STD-40-005 V3-1 «Мінімальні вимоги до кваліфікації експертів».

⁴ Рекомендованими є вимоги стандарту до експертів. Разом із тим, очікується, що національною робочою групою вони будуть уточнені (схвалені) та визначено перелік експертів. Пропоновані кандидатури та їхні контакти будуть розміщені у доступних утримувачам сертифікатів джерелах.

⁵ Тут і надалі: акти перевірки останніх двох календарних років.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		документально підтверджують, що при плануванні рубок, зокрема, вибіркового санітарних, мають місце економічні мотиви їх призначення (отримання доходу), а не виключно лісівничі, як це передбачено відповідними правилами. Хоча фахівці галузі обґрунтовують збільшення обсягів санітарних рубок наявністю значних площ лісових насаджень, уражених шкідниками і хворобами [14].			3. Опитування зацікавлених сторін забезпечує докази об'єктивності планування санітарних рубок. Р – встановлення ліміту закупівлі деревини від санітарних рубок.
1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини	<p>За цією категорією джерела дають різні свідчення стосовно ризику:</p> <p>17, 18</p>	Низький ризик: Право здійснювати заготівлю деревини має винятково лісокористувач і винятково за спеціальним дозволом (лісорубним квитком). Для отримання дозвільного документа на заготівлю деревини (лісорубного квитка) лісокористувачі подають дозвільному органу матеріали відведення і таксації лісосік. Дозволи видаються центрами надання адміністративних послуг органів місцевої влади [17, 18]. Чинний порядок багатоступеневий і суворий, що є запобіжником підміни або фальшування цього документу. Контроль за дотриманням законодавства здійснюється під час	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням офіційних джерел, факти неналежного оформлення або ж фальсифікації лісорубних квитків (самих документів) є поодинокими і носять технічний характер. Однак, у публікаціях представників неурядових екологічних організацій стверджується, що процес отримання дозвільних документів для здійснення рубок, зокрема санітарних, часто супроводжується порушеннями та корупційними діями. Ці ж джерела вказують на випадки зловживань при отриманні дозволів і лімітів на рубки у об'єктах ПЗФ та / або проведення рубок з їхнім перевищенням та / або без відповідних дозволів. Значні розбіжності офіційної статистики та свідчень джерел стосовно незаконних (зокрема і самовільних) рубок не дозволяють ризик вважати низьким.	О – закупівля деревини у постачальників, які у законний спосіб отримали дозвільні документи на заготівлю деревини. Верифікатори: 1. Акти перевірки відведення і таксації лісосік державними органами та / або перевірка незалежними експертами підтверджують відсутність відхилень при відводах і таксації лісосік понад граничні значення ⁷ .

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
	12, 13, 19-25	<p>державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів. Встановлені граничні значення показників⁶ які дозволяють визнавати відведення і таксацію задовільними.</p> <p>Визначений ризик: Офіційна статистика свідчить, що незаконні рубки складають близько 0,2% від загальної кількості заготовленої деревини [21, 22], тоді як за неофіційною інформацією численних джерел – до 20% [19, 20, 23-25]. Найбільше зловживань фіксується під час отримання дозвільних документів на проведення санітарних рубок, зокрема і завдяки корупційним діям посадових осіб [11]. Безпосередньо під час відведення лісосік мають місце порушення пов'язані з:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відведенням у рубку лісосік більшої площі, а ніж це зафіксовано у документах; - зниженням діаметрів, розрядів висот, категорій технічної придатності; 			<p>2. Акти державних контролюючих органів з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують законність отримання дозвільних документів на заготівлю деревини.</p> <p>3. Камеральна перевірка представниками організації або незалежними експертами підтверджує наявність та дотримання лімітів використання лісових ресурсів у межах територій і об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.</p> <p>4. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність незаконних (зокрема самовільних) рубок з боку самого підприємства.</p> <p>5. Звітна документація лісокористувачів підтверджує дотримання лімітів</p>

⁶ Документами, які встановлюють граничні значення задовільного відводу і таксації лісосік, для підприємств відомчого підпорядкування ДАЛРУ є Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок по відводу та таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 р. № 9, для інших лісокористувачів – Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Настанова по відводу і таксації лісосік у лісах СРСР» від 27.12.1968 р.

⁷ Граничні значення встановлені у документах, вказаних у зносі 6.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>- об'єднанням порід, рентна плата для яких вища, з іншими породами; - невідповідністю відведених дерев у рубку нумераційній відомості. Достатньо часті випадки фактичного здійснення лісозаготівель без оформлення лісорубного квитка сторонніми особами або працівниками лісокористувача (самовільні рубки) [24].</p>			<p>використання лісових ресурсів у межах територій і об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення. Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених у об'єктах ПЗФ.</p>
	11	<p>Визначений ризик: Для об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення, розташованих на землях постійних лісокористувачів, необхідні додаткові дозволи і ліміти на використання лісових ресурсів, складна процедура отримання яких призводить до випадків здійснення заготівлі деревини без отримання цих дозволів і лімітів або з їх перевищенням. Трапляються випадки корупції при отриманні дозволів і лімітів. Подекуди проводяться санітарні рубки у межах заповідних зон біосферних заказників і національних природних парків, де вони заборонені законодавством.</p>			

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами	26	За цією категорією джерела дають різні свідчення стосовно ризику:	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням офіційних джерел, зафіксована лісокористувачами у податкових деклараціях рентна плата регулярно сплачується, однак, неофіційні публікації свідчать, що її величина часто занижується при нарахуванні через зловживання при відведенні і таксації лісосік та самовільні рубки. Подекуди не виконуються вимоги Податкового кодексу стосовно необхідних перерахунків рентної плати.	О – закупівля деревини у постачальників, які без зловживань нараховують та вчасно сплачують рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів. Верифікатори: 1. Акти перевірки відведення і таксації лісосік державними органами та /або перевірка незалежними експертами підтверджують відсутність відхилень при відводах і таксації лісосік понад граничні значення. 2. Акти перевірки державних фіскальних органів підтверджують достовірність розрахунку величини рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів та вчасну її сплату. 3. Вибіркова перевірка лісосік, на яких закінчені рубки, представниками організації або незалежними експертами підтверджує відсутність недорубів чи не вивезеної деревини.
		Низький ризик: За інформацією Державної фіскальної служби рентна плата, зафіксована лісокористувачами у податкових деклараціях, регулярно сплачується.			
		Визначений ризик: Лісокористувачі самостійно визначають величину рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів за підсумками відведення лісосік та матеріально-грошової оцінки, при якій загальний об'єм розділяється на ділову і дров'яну деревину. Сума рентної плати зазначається у лісорубних квитках та підлягає перерахунку, якщо із дров'яної деревини за фактом заготівлі отримана технологічна сировина. У випадку продовження заготівлі чи вивезення деревини після закінчення дії лісорубного квитка здійснюються доплати. Має місце заниження рентної плати внаслідок зловживань. Основні зловживання: невірна оцінка обсягів, породного складу і розмірно-якісних характеристик деревини при відводі і таксації лісосік, самовільні рубки.			

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		Зловживання також стосуються проведення перерахунку за результатами фактичної заготівлі деревини та доплати у випадку продовження заготівлі чи вивезення деревини після закінчення дії лісорубного квитка.			4. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність незаконних (зокрема самовільних) рубок з боку самого підприємства.
1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів	<p>За цією категорією джерела дають різні свідчення стосовно ризику:</p> <p>26</p> <p>19-21, 27-32</p>	<p>Низький ризик: Чинним законодавством встановлено електронне адміністрування податку на додану вартість, що унеможлиблює несплату нарахованого податку. На електронний рахунок в Казначействі підприємства спочатку перераховують кошти і тільки потім мають право виписати і зареєструвати на цьому рахунку податкову накладну.</p> <p>Визначений ризик: Сума нарахованого податку на додану вартість залежить від кількості та ціни товару, що підлягає реалізації, відповідно їхнє заниження зменшує загальну суму ПДВ. Достатньо часто фіксуються порушення, пов'язані із заниженням сортності і об'єму лісопродукції при її відпуску лісовим господарством покупцеві (перша ланка) [19-21],</p>	Не застосовується	<p>Визначений (граничне значення 2)</p> <p>За свідченням офіційних джерел, неможливо не сплатити нарахований податок. Однак, має місце заниження величини податку внаслідок нелегального продажу деревини або продажу із заниженням категорії деревини, сортності і об'єму.</p>	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які не допускають порушень при відпуску лісопродукції та нелегальної торгівлі.</p> <p>Верифікатори:</p> <p>1. Вибірковий контроль представниками організації або незалежними експертами приймання лісопродукції на одній ділянці підтверджує правильне визначення кількісних і якісних її параметрів.</p> <p>2. Вибіркова перевірка представниками організації або незалежними експертами одного транспортного засобу, що вивозить лісопродукцію безпосередньо з лісосіки, засвідчує наявність та правильне оформлення</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		нелегальний продаж деревини [27-30]. Запровадження системи електронного обліку деревини на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України в повній мірі не забезпечує від зазначених зловживань [31, 32].			товаросупровідних документів. 3. Опитування зацікавлених сторін не виявляє випадків нелегального продажу деревини.
1.7. Податок на прибуток	19-21, 26-33	Визначений ризик: Постійні лісокористувачі – платники податків на загальних підставах сплачують податок на прибуток, а лісокористувачі, що працюють за спрощеною системою оподаткування, сплачують єдиний податок (певний відсоток від суми доходу). Доходи лісогосподарського підприємства переважно формуються від реалізації лісопродукції, тому зниження її сортності і об'єму [19-21] або нелегальний продаж [27-32], факти яких зустрічаються досить часто, впливають на величину прибутку.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням джерел, має місце зниження величини податку внаслідок нелегального продажу деревини або продажу із заниженням категорії деревини, сортності і об'єму.	О – закупівля деревини у постачальників, які не допускають порушень при відпуску лісопродукції та нелегальної торгівлі. Верифікатори: 1. Вибірковий контроль представниками організації або незалежними експертами приймання лісопродукції на одній ділянці підтверджує правильне визначення кількісних і якісних її параметрів. 2. Вибіркова перевірка представниками організації або незалежними експертами одного транспортного засобу, що вивозить лісопродукцію безпосередньо з лісосіки, засвідчує наявність та правильне оформлення товаросупровідних документів.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
<p>1.8. <i>Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини</i></p>	<p>12, 13, 34-38</p>	<p>Визначений ризик: Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини, часто порушуються. Це регулярно підтверджується актами перевірок природоохоронних органів [36-38]. Має місце недотримання організаційно-технічних елементів проведення рубок (строки примикання лісосік, максимальна площа лісосіки, спосіб примикання лісосік, напрям рубки, сезон рубки) та низька якість планування і організації виконання технологічних процесів здійснення лісосічних робіт (підготовчі роботи, схема розробки лісосіки, способи проведення лісозаготівельних операцій, черговість розробки пасік, визначення природоохоронних вимог). Технологічні карти розробки лісосіки зазвичай готуються в камеральних умовах, а реалізація лісозаготівель переслідує мінімізацію витрат матеріальних і трудових ресурсів часто ігноруючи природоохоронні та інші вимоги [35].</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Визначений (граничне значення 2) Зафіксовані часті порушення нормативних актів, що регулюють заготівлю деревини, зокрема стосовно підготовки технологічних карт розробки лісосіки та дотримання її ключових елементів.</p>	<p>3. Опитування зацікавлених сторін не виявляє випадків нелегального продажу деревини.</p> <p>О – закупівля деревини у постачальників, які дотримуються нормативних актів її заготівлі.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вибіркова камеральна перевірка представниками організації або незалежними експертами підтверджує наявність та належне оформлення технологічних карт відповідно до законодавчих вимог. 2. Вибіркова натурна перевірка технологічного процесу розробки однієї лісосіки представниками організації або незалежними експертами підтверджує дотримання в натурі усіма виконавцями (працівниками підприємства чи суб'єктами, які надають послуги з лісозаготівель) ключових елементів технологічної карти.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
					<p>3. Вибіркова натурна перевірка представниками організації або незалежними експертами однієї лісосіки, на яку оформлений акт огляду місць заготівлі деревини, підтверджує дотримання ключових елементів технологічної карти.</p> <p>4. Акти державних контролюючих органів з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують відсутність суттєвих порушень нормативних актів, що регулюють заготівлю деревини.</p>
1.9. Охоронювані території та види	11, 39-45	Визначений ризик: Паспорт охоронне зобов'язання є документами, які підтверджують взяття під охорону об'єктів природно-заповідного фонду, в т.ч. рідкісних і зникаючих видів. Факти відсутності або неналежного оформлення паспортів і охоронних зобов'язань поодинокі і не носять систематичного характеру. Порушення пов'язані з недостатніми зусиллями з охорони об'єкта	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням джерел на об'єктах ПЗФ лісокористувачами допускаються порушення охоронних зобов'язань, зокрема незаконні рубки. Дозволені рубки нерідко призводять до серйозної втрати лісовими екосистемами охоронюваних цінностей.	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які виконують охоронні зобов'язання об'єктів ПЗФ.</p> <p>Верифікатори:</p> <p>1. Акти державних контролюючих органів з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують дотримання режиму охоронюваних територій на об'єктах ПЗФ.</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>(відсутність аншлагу, засмічення, трапляються випадки незаконних (зокрема і самовільних) рубок⁸). Дозволені рубки, в частині випадків, призводять до трансформації структури лісових екосистем і відповідно впливають на стан охоронюваних видів рослин і тварин. Вирубування лісів і нестале лісове господарство називаються одними з головних загроз біорізноманіттю [45].</p> <p>На деяких об'єктах ПЗФ відсутні проекти організації території, відповідно не встановлене зонування та режим землекористування для кожної із зон. Часто відомості про обмеження (обтяження) прав землекористування на землях ПЗФ не внесені належним чином до Державного Земельного кадастру [42].</p>			<p>2. Вибірковий польовий візит представниками організації або незалежними експертами засвідчує задовільний стан об'єктів, наявність аншлагів та межових знаків.</p> <p>3. Опитування зацікавлених сторін підтверджує дотримання режиму охоронюваних територій.</p> <p>4. Витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно підтверджує відсутність обмежень (обтяжень) землекористування у об'єктах ПЗФ</p> <p>5. Відомості про території та об'єкти ПЗФ, а також їхнє зонування мають бути отримані із Державного Земельного кадастру, Державного кадастру ПЗФ або картосхем до Проектів організації території природно-заповідної території / об'єкта.</p>

⁸ Незаконні рубки – рубки без спеціального на те дозволу, або за наявності дозволу, але не тих рослин, не на тих площах, ділянках, не в тій кількості (понад ліміт) , не в ті терміни, що передбачені дозволом. Самовільна рубка – один з видів незаконної рубки, а саме, рубка дерев без наявності дозволу (лісорубного квитка).

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
					Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених у об'єктах ПЗФ.
1.10. Природоохоронні вимоги	34, 41-45	Визначений ризик: Законодавство вимагає планування природоохоронних вимог при проведенні лісозаготівель. Природоохоронні вимоги повинні бути внесені у технологічну карту розробки лісосіки і чітко дотримані в натурі. Однак часто технологічні карти взагалі не містять природоохоронних вимог, або ці вимоги не виконуються в натурі. Законодавство не дозволяє вирубувати та пошкоджувати дерева і чагарники, занесені до Червоної книги України, насінники, плюсові та інші дерева, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття. Ці вимоги у більшості випадків витримуються. У межах заповідних зон біосферних заказників і національних природних парків заборонено вирубувати дуплясті дерева. Ця вимога у деяких випадках ігнорується.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) Зафіксоване ігнорування та / або систематичне порушення природоохоронних вимог при здійсненні лісозаготівель, що може становити загрозу природоохоронним цінностям.	О – закупівля деревини у постачальників, які виконують природоохоронні вимоги. Верифікатори: 1. Акти державних контролюючих органів з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують дотримання природоохоронних вимог при здійсненні лісозаготівель. 2. Вибіркова камеральна перевірка представниками організації або незалежними експертами технологічних карт на лісосіки, що розробляються та пройдені рубками, підтверджує планування природоохоронних вимог.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
					<p>3. Вибіркова польова перевірка представниками організації або незалежними експертами лісосік, на які оформлені акти огляду місць заготівлі деревини, підтверджує дотримання природоохоронних вимог.</p> <p>4. Відомості про території та об’єкти ПЗФ, а також їхнє зонування мають бути отримані із Державного Земельного кадастру, Державного кадастру ПЗФ або картосхем до Проектів організації території природно-заповідної території / об’єкта.</p> <p>Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених у об’єктах ПЗФ.</p>
1.11. Охорона праці і техніка безпеки	22-25, 46	Визначений ризик: Зазвичай усі належні документи оформлені у відповідності до чинного законодавства, за винятком отримання дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки. Порушення мають місце внаслідок низької культури виробництва та організації праці. Їх не можна вважати	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням джерел порушення лісокористувачами вимог охорони праці і техніки безпеки непоодинокі, що ставить під загрозу життя і здоров’я робітників під час виконання лісозаготівельних робіт.	О – закупівля деревини у постачальників, які виконують вимоги охорони праці і техніки безпеки.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>поодинокими. Робітники не завжди забезпечуються спецодягом, спецвзуттям, на практиці нехтують використанням захисних касок і сигнальних жилетів, не дотримуються технологічних схем розробки лісосік. Періодично фіксуються випадки травматизму при виконанні лісозаготівельних робіт, зокрема і зі смертельними наслідками.</p> <p>Для лісокористувачів⁹, де щільність забруднення ґрунту лісових ділянок цезієм 137 складає понад 1 Кі/км², ризик додатково полягає у завданні шкоди здоров'ю працівників внаслідок недотримання заходів радіаційного контролю.</p> <p>Проблема забезпечення вимог з охорони праці ще більш критична для підприємств і фізичних осіб-підприємців, які надають послуги з лісозаготівель постійним лісокористувачам. Технологічні карти часто розробляються посадовими особами лісогосподарського підприємства, а їхні умови не виконуються суб'єктами, які надають послуги з лісозаготівель.</p>			<p>Верифікатори:</p> <p>1. Камеральна перевірка представниками організації або незалежними експертами підтверджує наявність у виконавців лісозаготівель дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки; наявність особових карток обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів; наявність та належне оформлення технологічних карт, зокрема щодо радіаційного контролю.</p> <p>2. Вибіркова польова перевірка представниками організації або незалежними експертами лісосік, на яких проводяться рубки, засвідчує дотримання вимог техніки безпеки.</p>

⁹ Перелік підприємств, які можуть бути джерелом радіаційного забруднення, наведено в додатку 3.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.12. Дотримання трудового законодавства	<p>За цією категорією джерела дають різні свідчення стосовно ризику:</p> <p>22-24, 48</p> <p>25, 47</p>	<p>Низький ризик: Права, гарантовані основоположними конвенціями МОП дотримуються. Усі працівники, які досягли певного віку та мають необхідну кваліфікацію для роботи з транспортними засобами і механізмами, офіційно працевлаштовуються, заробітна плата виплачується вчасно, у розмірах не нижчих державних гарантій, соціальний захист гарантується сплатою підприємствами відповідних внесків. Працівники вільні об'єднуватися у профспілки та укладати колективні договори. Випадки порушення нормативних актів поодинокі та негайно усуваються.</p> <p>Визначений ризик: Через відсутність бюджетного фінансування галузі на підприємствах південного регіону виникла заборгованість із заробітної плати, виплата заробітної плати нижче гарантованого державою мінімуму, працівники перебувають у неоплачуваних відпустках з порушенням законодавства. У підрядників, які виконують лісозаготівельні роботи, частина</p>	Не застосовується	<p>Визначений (граничне значення 2)</p> <p>За свідченням джерел права, гарантовані основоположними конвенціями МОП, загалом дотримуються. Однак, трапляються випадки порушення законодавства про працю через відсутність фінансування державою лісозаготівельних заходів. Працівники підрядників, які виконують лісозаготівельні роботи, подекуди офіційно не працевлаштовані та / або вчасно у розмірах не нижчих державних гарантій не отримують заробітної плати.</p>	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які дотримуються трудового законодавства.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Довідка адміністрації підприємства підтверджує відсутність заборгованості із заробітної плати. 2. Опитування представниками організації або незалежними експертами представників профспілкової організації підприємства та робітників підтверджує дотримання адміністрацією трудового законодавства. 3. Опитування представниками організації або незалежними експертами працівників підрядників, які працюють на лісозаготівельних роботах, підтверджує, що вони офіційно працевлаштовані та вчасно у розмірах, не нижчих державних гарантій, отримують заробітну плату.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		робітників працює без будь-якого офіційного працевлаштування, відповідно і соціального захисту; не вся заробітна плата виплачується офіційно, що занижує розмір єдиного соціального внеску.			
1.13. Звичаєві права	49-56	Незастосовне законодавство Частина населення оцінюваної території України, особливо в гірських районах Карпат, має певні звичаєві права. Але за свідченнями науковців-етнографів ці права не вказують на пряму залежність таких громад від лісу. Переважно звичаєві права співпадають із правом загального користування лісовими ресурсами. Спеціальне законодавство, що гарантує дотримання звичаєвих прав, відсутнє.			
1.14. Добровільна, попередня та інформована згода (FPIC)	49-56	Незастосовне законодавство Спеціальне законодавство, що гарантує дотримання звичаєвих прав, відсутнє. Відповідно, не передбачається згода при передачі прав лісоуправління і звичаєвих прав організації, що відповідає за проведення лісогосподарських робіт.			

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.15. Права корінних народів	49-56	<p>Незастосовне законодавство</p> <p>На оцінювальній території України не проживають корінні народи. Офіційно на рівні держави немає визнаних корінних народів. У наукових дослідженнях корінними народами називають кримських татар, кримчаків і караїмів, які проживають на території Кримського півострова. Ця територія у оцінці виділена окремо, де за всіма категоріями «визначений ризик».</p>			
1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками	27-32, 57-59	<p>Визначений ризик: Порухнення стосовно класифікації за породами відбуваються на стадії відведення лісосік в рубку, коли породи, рентна плата і реалізаційна ціна для яких вища, об'єднуються з іншими породами (черешня з березою, клен явір з кленом гостролистим, сосна з ялиною). Таким чином, занижується загальна сума офіційних надходжень від реалізації лісопродукції, рентної плати, податку на додану вартість, податку на прибуток. Різниця у цінах на сортименти різних порід є джерелом корупційних доходів посадових осіб лісогосподарських підприємств. Значна кількість порушень пов'язана із заниженням сортності і об'єму лісопродукції при її відпуску</p>	Не застосовується	<p>Визначений (граничне значення 2)</p> <p>Джерела вказують на випадки відхилень при відводах і таксації лісосік, які стосуються породного складу, понад встановлені допустимі значення та значні корупційні порушення при встановленні кількісних і якісних параметрів деревини.</p>	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які не допускають порушень у встановленні її кількісних і якісних параметрів.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Акти перевірки відведення і таксації лісосік державними органами та /або перевірка незалежними експертами підтверджують вірну класифікацію за породами. 2. Вибіркова оглядова перевірка представниками організації або незалежними експертами лісосік, відведених у рубку, свідчить про відповідність матеріалів відведення фактичному породному складу.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		лісовим господарством покупцеві. Через заборону експорту круглих лісоматеріалів, вони масово вивозяться під виглядом дров'яної деревини для технологічних потреб. Численні публікації [57-59] називають це головною корупційною схемою реалізації деревини.			3. Вибірковий контроль представниками організації або незалежними експертами приймання лісопродукції на одній ділянці підтверджує правильне визначення кількісних і якісних її параметрів. 4. Вибіркова перевірка представниками організації або незалежними експертами ТТН підтверджує правильність класифікації.
1.17. Торгівля і транспорт	7, 27-32	Визначений ризик: Реалізація деревини усіма суб'єктами підприємницької діяльності здійснюється на підставі договору купівлі-продажу лісопродукції. До договору зазвичай додаються документи, які визначають розмірно-якісні характеристики товару: рахунки-фактури і специфікації. Реалізація деревини в круглому виді підприємствами Державного агентства лісових ресурсів України відбувається на аукціоні. Таким чином до договору купівлі-продажу додається аукціонне свідоцтво. На торги, які відбуваються чотири рази на рік, має бути виставлена вся деревина, яку підприємство планує заготувати у наступному кварталі.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2) За свідченням джерел торгівля деревиною усіма лісокористувачами часто супроводжується корупційними зловживаннями. Фіксуються масові порушення при транспортуванні деревини автомобільним транспортом без супровідних документів.	О – закупівля деревини у постачальників, які здійснюють торгівлю нею з мінімальним корупційним ризиком. Верифікатори: 1. Вибіркова перевірка представниками організації або незалежними експертами одного транспортного засобу, що вивозить лісопродукцію безпосередньо з лісосіки, засвідчує наявність та правильне оформлення товаросупровідних документів. 2. Камеральна перевірка представниками організації

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>Для підприємств іншого відомчого підпорядкування та комунальних підприємств реалізація лісопродукції на торгах не має обов'язкового характеру.</p> <p>На підприємствах відомчого підпорядкування ДАЛРУ порушення стосуються недотримання вимог щодо виставлення на торги усієї деревини, яка надалі реалізується за прямими договорами, що може нести корупційні ризики, зокрема заниження сортності і об'єму лісопродукції. Підприємствами іншого відомчого підпорядкування та комунальними підприємствами деревина часто реалізується без договорів про купівлю-продаж або із заниженням сортності і об'єму. Масові порушення стосуються транспортування деревини автомобільним транспортом без супровідних документів безпосередньо з місць відвантаження.</p>			<p>або незалежними експертами підтверджує наявність належно оформлених договорів купівлі-продажу деревини.</p> <p>3. Опитування зацікавлених сторін не виявляє випадків нелегального продажу деревини.</p> <p>Р – у підприємств відомчого підпорядкування ДАЛРУ купувати деревину винятково на аукціонах.</p>
<p>1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення</p>	<p>60</p>	<p>Низький ризик: Згідно із законодавством до контрольованих операцій належать: операції, що здійснюються платниками податків з пов'язаними особами-нерезидентами; зовнішньоекономічні господарські операції з продажу</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Низький (граничне значення 1) Лісогосподарські підприємства не підпадають під дію законодавства із трансфертного ціноутворення.</p>	<p>Не потрібні</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>товарів через комісіонерів-нерезидентів. Усі лісогосподарські підприємства держаної і комунальної форми власності не можуть мати пов'язаних осіб-нерезидентів. Зовнішньоекономічні господарські операції здійснюються тільки за прямими договорами.</p>			
<p>1.19. Митне законодавство</p>	<p>61-65</p>	<p>Визначений ризик: Митне оформлення лісових вантажів передбачає надання цілої низки документів: зовнішньоекономічного контракту, вантажної митної декларації, міжнародних товарно-транспортних документів, фітосанітарного карантинного сертифікату, екологічної декларації, сертифікату на вміст радіоактивних речовин, сертифікату про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів. Наявність сертифікату про походження дозволяє дізнатися про виробника деревини (лісове господарство) та підтверджує виконання ним законодавства. Правоохоронні органи виявляють часті випадки незаконного експорту деревини, зокрема за корупційного сприяння лісових посадовців і митників.</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Визначений (граничне значення 2) Джерела вказують на часті випадки незаконного експорту деревини, пов'язані з корупційними діями. Подекуди відвантажуються деревина заборонена до експорту під виглядом дозволеної.</p>	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які дотримуються митного законодавства; Верифікатори: 1. Опитування адміністрації підприємства представниками організації або незалежними експертами підтверджує, що з боку правоохоронних і митних органів відсутні претензії до його експортної діяльності. 2. Вибіркова камеральна перевірка представниками організації або незалежними експертами рахунків-фактур підтверджує відповідність товарів кодам УКТЗЕД у вантажно-митних деклараціях.</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>В Українському класифікаторі товарів ЗЕД виділяють два коди необробленої деревини: 4401 – деревина паливна і 4403 – лісоматеріали необроблені, тоді як стандартами для визначення якості виділяють дрова паливні, дров'яну деревину для технологічних потреб і лісоматеріали круглі. На лісоматеріали необроблені (код 4403) діє тимчасова заборона експорту. Шляхом корупційних дій під виглядом деревини, яка дозволена для експорту (дров), відвантажується не дозволена категорія (лісоматеріали круглі).</p>			
1.20. CITES	66, 67	<p>Незастосовне для України внаслідок відсутності деревних видів, занесених до додатків На території України немає деревних видів, занесених до додатків. Це підтверджується «Класифікатором деревних видів», який використовується при лісовпорядкуванні, інвентаризації і моніторингу. У цьому класифікаторі надано перелік усіх видів дерев, що зростають на території України і серед них немає видів CITES. Повна версія класифікатора знаходиться у базі лісовпорядкування, якої немає у вільному доступі. Як приклад,</p>			

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		наведено посилання на «Методичні вказівки до проведення польових робіт з інвентаризації лісів Поліського регіону України» [67] (додаток 2 Деревні і чагарникові породи).			
1.21. Законодавство, що вимагає процедури системи належної перевірки	68	Незастосовне законодавство В Україні немає законодавчих актів, що вимагають процедури системи належної перевірки стосовно торгівлі деревною продукцією. Така система може добровільно впроваджуватися операторами в рамках виконання Регламенту (ЄС) № 995/2010.			

Оцінка ризику для території Кримського півострова і зони проведення антитерористичної операції

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.1. Права землекористування та землеволодіння		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.2. Концесійні угоди		Незастосовне законодавство			
1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.7. Податок на прибуток		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.9. Охоронювані території та види		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.10. Природоохоронні вимоги		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.11. Охорона праці і техніка безпеки		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.12. Дотримання трудового законодавства		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.13. Звичаєві права		Незастосовне законодавство			
1.14. Добровільна, попередня та інформована згода (FPIC)		Незастосовне законодавство			
1.15. Права корінних народів		Незастосовне законодавство			
1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.17. Торгівля і транспорт		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
1.19. Митне законодавство		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 2)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
1.20. CITES		Незастосовне для України внаслідок відсутності деревних видів, занесених до додатків			
1.21. Законодавство, що вимагає процедури системи належної перевірки		Незастосовне законодавство			

6.2. Категорія 2: Деревина, заготовлена з порушенням традиційних прав і прав людини

Традиційні права (Traditional rights) – права, що виникають з тривалої практики, постійно повторюваних звичних або традиційних дій, які в подібній повторюваності і безперервності набули сили закону всередині географічної або соціологічної формації. Також відомі під визначенням «права, засновані на звичаї» (Customary rights). Громадянські права (Civil rights) – права або права, що надаються людині на підставі громадянства. Права, які має кожна людина в суспільстві [56].

Громадянські права гарантовані Конституцією України, Господарським кодексом України (16.01.2003, № 436-IV), законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (06.09.2012, № 5207-VI). На захист громадянських прав працівників спрямоване трудове законодавство України: Кодекс законів про працю України (10.12.1971, № 322-VIII); закон України «Про колективні договори і угоди» (01.07.1993, № 3356-XII), закон України «Про об'єднання громадян» (16.06.1992, № 2461-XII); закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (15.12.2005, № 3200-IV). Верховною Радою України у першому читанні прийнятий Трудовий кодекс Україною ратифіковані конвенції МОП, що встановлюють основоположні права і принципи у сфері праці.

Наявність збройного конфлікту зумовило визнання «визначеного ризику» на частині території Луганської та Донецької областей за всіма категоріями, зокрема і за категорією 2. Єдиним заходом у цьому випадку є виключення постачальників з цих регіонів. Для решти території держави, де здійснювалася оцінка, джерела не містять інформації про заборону експорту деревини чи будь-які санкції, пов'язані із лісовим сектором, а також про залучення підприємств до постачання або торгівлі «конфліктною деревиною» [69-75].

Аналіз джерел не виявив фактів використання примусової праці, найгірших форм дитячої праці, дискримінації за статевою, расовою чи релігійною ознакою [47, 48, 75-82]. Зокрема, у практиці судових розглядів в Україні та Європейському суді з прав людини відсутні прецеденти справ стосовно примусової праці, а згідно законодавства України праця засуджених не вважається примусовою [78]. Участь в акціях по відновленню лісів носить добровільний та виховний характер з дозволу чи заохочення батьків та не підпадає під визначення найгірших форм дитячої праці. Окрім того, наказом Міністерства освіти і науки України прийняте «Положення про учнівські лісництва», де прописано до яких саме робіт можуть залучатися діти із врахуванням їхніх вікових особливостей та передбачений контроль за дотриманням трудового законодавства, правил, норм, інструкцій з техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки [81].

Не виявлено фактів перешкоджання укладанню колективних договорів і угод на підприємствах, де роботи виконуються штатними працівниками підприємств. Однак, у випадку надання послуг суб'єктами підприємницької діяльності, трапляються випадки допуску до роботи без офіційного працевлаштування, що не дає змоги відстоювати свої права шляхом укладання колективного договору [77]. На деяких підприємствах існують проблеми з дотриманням законодавства про працю [47], що не дає змоги вважати ризик низьким за категорією 2.2.а.

За визначенням Світової ради корінних народів, корінний народ – це народ, який проживав на території до початку колонізації, яка створила нову державу чи держави або поширила юрисдикцію існуючої держави, в межах якої він проживає. Корінний народ не контролює національного уряду держави. Згідно з цим визначенням та за свідченням джерел, на оцінюваній території не проживають корінні народи [55].

Детальному розгляду підлягало питання наявності чи відсутності в Україні громад, які ведуть традиційний спосіб життя. За свідченням джерел немає прямої залежності громад від лісу, хоча у певних регіонах, зокрема у гірських районах Карпат, звичаєві права притаманні певній частині населення. Однак, ці права у повній мірі забезпечуються законодавчим правом загального використання лісових ресурсів, прописаним у Лісовому кодексі України, яким передбачено, що громадяни мають право в лісах державної та комунальної власності, а також за згодою власника в лісах приватної власності вільно перебувати, безоплатно без видачі спеціального дозволу збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, гриби тощо [49-54].

Особливою проблемою для лісового господарства України є забруднення лісових екосистем радіонуклідами внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС [83, 84]. Зважаючи на це, додано індикатор 2.2.е. Охорона здоров'я в умовах радіаційного забруднення, за яким для частини регіонів та підприємств, які потенційно можуть бути джерелом забрудненої радіонуклідами деревини, встановлено визначений ризик.

Загалом, виходячи із визначень та характеру ризику, за всіма пунктами, за винятком 2.2.а та 2.2.е, ризик визнано низьким.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
2.1. Лісовий сектор не пов'язаний з відкритим збройним конфліктом, включаючи такий, який загрожує національній чи регіональній безпеці та / або пов'язаний з військовим контролем.	69-75	Низький ризик: На оцінюваній території, за винятком Кримського півострова і зони проведення антитерористичної операції, які виділені окремо, відсутні збройні конфлікти. Ця територія не є джерелом "конфліктної деревини". Зведений санкційний перелік Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй не містить в собі осіб, пов'язаних із лісовим сектором України. Відсутні заборони Радбезу ООН на експорт деревини з України.	Не застосовується	Низький (граничні значення 1-5) 1) Оцінювана територія не є джерелом «конфліктної» деревини. 2) На країну не поширюється заборона ООН на експорт деревини. 3) На країну не поширюється інша міжнародна заборона на експорт деревини. 4) Підприємства на оцінюваній території не залучені в постачання / торгівлю «конфліктною» деревиною. 5) Інша наявна інформація не суперечить визначенню «низького ризику».	Не потрібні
2.2. Дотримуються права працівників, включаючи права, встановлені в Декларації МОП основних положеннях принципів і права у сфері праці.	22-25, 46-48, 75-84	За свідченням джерел, виявлені різні рівні ризику для окремих основоположних прав, встановлених у декларації МОП. Зважаючи на це, здійснено поділ за субіндикаторами. Виділені субіндикатори з визначеним ризиком потребують різних контрольних заходів. Для одного субіндикатора застосована функціональна шкала.		Визначений (граничне значення 13)	
2.2.а. Заборона на самоорганізацію і ведення колективних переговорів		Визначений ризик: Немає підтвердження заборони на самоорганізацію і ведення колективних переговорів. Однак, частина робітників, яких залучають СПД, виконує роботи без офіційного працевлаштування, отже не може і укласти колективний договір офіційно. Трапляються випадки порушення застосовного законодавства про працю і охорону	Не застосовується	Визначений (граничне значення 13) Застосовне законодавство на оцінюваній території включає всі основоположні принципи і права в сфері праці МОП, проте оцінка ризиків за індикаторами 11 і 12 категорії 1 підтверджує «визначений ризик».	О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами. 2. Закупівля деревини у постачальників, які дотримуються прав працівників у сфері праці.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>праці. Відповідь на запит Центрального комітету профспілки працівників лісового господарства України [47] засвідчила, що на частині підприємств є заборгованість із заробітної плати, оплата праці нижче гарантованого державою мінімуму, працівники перебувають у неоплачуваних відпустках з порушенням законодавства. Подекуди до заборгованості із заробітної плати працівників СПД призводить невчасний розрахунок лісогосподарських підприємств за виконаними роботами.</p>			<p>Верифікатори: 1. Консультації із зацікавленими сторонами і конфіденційне опитування персоналу представниками організації або незалежними експертами підтверджують відсутність заборони на самоорганізацію і ведення колективних переговорів та порушень основоположних принципів і прав в сфері праці МОП. 2. Висновок експерта про достатність контрольних заходів.</p>
2.2.b. Примусова праця		<p>Низький ризик: Примусова праця (у визначенні Конвенції МОП № 29) в Україні заборонена Конституцією. При цьому праця засуджених, яка може використовуватися у лісовому господарстві, законодавством не визнається примусовою. Кодекс законів про працю забороняє роботодавцям змушувати працівників виконувати роботи, не передбачені трудовим договором. У практиці Європейського суду з прав людини Україну жодного разу не було</p>	Не застосовується	<p>Низький (граничне значення 10) Застосовне законодавство включає основоположні принципи МОП, що стосуються заборони примусової праці. Практика Європейського суду з прав людини підтверджує дотримання цих принципів загалом Україною, що дає підстави вважати ризик низьким для підприємств галузі лісового господарства.</p>	Не потрібні

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		признано порушником прав, які стосуються примусової праці [78].			
2.2.c. Найгірші форми дитячої праці		Низький ризик: Дитяча праця на лісозаготівельних роботах не використовується. Участь в акціях по відновленню лісів носить добровільний та виховний характер і не є дитячою працею.	Не застосовується	Низький (граничне значення 10) Законодавство про працю достатньо суворо обмежує працю неповнолітніх, окрім того, існує Закон «Про охорону дитинства», передбачено кримінальну відповідальність за експлуатацію дітей. Джерела вказують на заохочення добровільної дитячої праці з навчальною і виховною метою на роботах у лісовому господарстві, на яких така праця дозволена.	Не потрібні
2.2.d. Дискримінація за статевою / расовою / релігійною ознакою		Низький ризик: Немає підтвердження дискримінації за статевою / расовою / релігійною ознакою на підприємствах лісової галузі. Відповідь на запит Центрального комітету профспілки працівників лісового господарства України [47] засвідчила відсутність дискримінації ромів і кримських татар.	Не застосовується	Низький (граничне значення 10) Джерела вказують на відсутність дискримінації за будь-якими ознаками на лісогосподарських підприємствах України.	Не потрібні
2.2.e. Охорона здоров'я в умовах радіаційного забруднення		Визначений ризик: Незважаючи на стабілізацію та поступове покращення радіаційної ситуації у лісах, забруднених радіонуклідами внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, лісові екосистеми залишаються критичними з погляду формування доз опромінення людини, а працівники галузі – критичною групою населення. Тому у лісовому господарстві впроваджується система радіаційного захисту працівників.	Ліси, які потенційно можуть бути джерелом забрудненої радіонуклідами деревини, з регіонів та у відомчому підпорядкуванні підприємств, внесених в додаток 3.	Визначений (граничне значення 13) Застосовне законодавство на оцінюваній території включає всі основоположні принципи і права в сфері праці МОП, проте оцінка ризиків за відповідними індикаторами категорії 1 підтверджує «визначений ризик»	О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами. 2. Закупівля деревини у постачальників, які забезпечують охорону здоров'я працівників в умовах радіаційного забруднення. Верифікатори: 1. Журнал інструктажів з радіаційної без-

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов’язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
		<p>Згідно з даними, одержаними співробітниками Наукового центру радіаційної медицини України, у працівників лісового господарства забруднених територій дози опромінення тісно корелювали з професійною належністю. Джерела свідчать, що наявна проблема не може бути вирішеною у коротких часових рамках [83, 84].</p>			<p>пеки підтверджує регулярне їх проведення. 2. Роботи у зоні радіаційного забруднення проводяться за нарядом-допуском. 3. Відповідальний персонал веде «Журнал обліку робочого часу і доз опромінення працюючих». 4. Консультації із зацікавленими сторонами та конфіденційне опитування персоналу представниками організації або незалежними експертами підтверджують дотримання адміністрацією вимог радіаційного захисту працівників.</p>
		<p>Низький ризик: Загроза опромінення малоймовірна, оскільки відсутні джерела зовнішнього опромінення.</p>	<p>Ліси з усіх інших регіонів та у відомчому підпорядкуванні підприємств, не внесених в додаток 3</p>	<p>Низький (граничне значення 10) Зважаючи на відсутність загрози опромінення</p>	<p>Не потрібні</p>
<p>2.3. Дотримуються права корінних народів і народів, що</p>	<p>49-56</p>	<p>Низький ризик: На оцінюваній території, за винятком Кримського півострова і зони проведення антитерористичної операції, які</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Низький (граничне значення 17) Відсутні свідоцтва, які вказують на наявність корінних народів на оцінювальній території. Наявність громад, які ведуть традиційний</p>	<p>Не потрібні</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов'язкові Р – рекомендовані
1	2	3	4	5	6
ведуть традиційний спосіб життя		виділені окремо, не проживають корінні народи. Керуючись принципом обачливості, допускається наявність громад із певними звичаєвими правами, що пов'язані з лісом. Однак, прямої залежності громад від лісу немає. Переважно звичаєві права співпадають із правом загального користування лісовими ресурсами, що забезпечується застосовним законодавством.		спосіб життя, є можливою, та відсутні підтвердження серйозних конфліктів, що стосуються прав цих громад.	

Оцінка ризику для території Кримського півострова і зони проведення антитерористичної операції

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов'язкові Р – рекомендовані
2.1. Лісовий сектор не пов'язаний з відкритим збройним конфліктом, включаючи такий, який загрожує національній чи регіональній безпеці та / або пов'язаний з військовим контролем.		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 6)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.2. Дотримуються права працівників, включаючи права, встановлені в Декларації МОП основоположних принципах і права у сфері праці.		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.2.a. Заборона на самоорганізацію і ведення колективних переговорів		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.2.b. Примусова праця		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Заходи контролю: О – обов'язкові Р – рекомендовані
		та Луганської областей – зона збройного конфлікту.			
2.2.c. Найгірші форми дитячої праці		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.2.d. Дискримінація за статевую / расовую / релігійною ознакою		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.2.e. Охорона здоров'я в умовах радіаційного забруднення		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
2.3 Дотримуються права корінних народів і народів, що ведуть традиційний спосіб життя		Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений (граничне значення 24)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

6.3. Категорія 3: Деревина з лісів, в яких особливі цінності для збереження опиняються під загрозою через господарську діяльність

Ліси

Загальна площа земель лісового фонду України становить 10,4 млн га. Відповідно до Лісового кодексу України (2006) ліси виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції, а вже потім є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах. Близько 50% лісів мають переважно екологічне значення та обмежений режим лісокористування.

Загальна лісистість України становить 15,9%. Ліси в межах країни розташовані дуже нерівномірно. Вони зосереджені переважно в Поліссі та в Українських Карпатах.

Ліси України поділяються на 4 категорії відповідно до первинних функцій, які вони виконують. Площа експлуатаційних лісів складає 3,9 млн га, захисних лісів – 3,4 млн га, рекреаційно-оздоровчих лісів – 1,6 млн га і лісів природоохоронного, наукового і історико-культурного призначення – 1,4 млн га [94].

Біорізноманіття

Займаючи менш, ніж 6% території Європи, Україна має 35% її біорізноманіття. Біота (понад 70 000 видів) включає багато рідкісних, реліктових і ендемічних видів. Деякі види флори і фауни, які вимагають спеціального захисту, включені до Червоної Книги України. Останнє видання Червоної Книги України (2009 р.) містить 826 видів флори і 542 види фауни.

Згідно з національними даними України [45, 86], кількість лісових видів, існуванню яких загрожує небезпека, відповідно до категорій червоного списку IUCN, становить 533 види фауни, 487 видів судинних рослин і 147 видів грибів.

Крім національних норм права, які охороняють біологічне різноманіття [39, 40], в Україні діє міжнародне право з питань збереження біорізноманіття, а саме Конвенція про охорону біологічного різноманіття, Бернська конвенція [89 – 93], Рамсарська Конвенція та інші (див. перелік застосовного законодавства, додаток 2).

Природно-заповідні території

Як складова збереження біорізноманіття в Україні існує система виділення територій та об'єктів ПЗФ, забезпечення їх організації, охорони та ефективного використання й відтворення їх природних комплексів та об'єктів.

Законодавством України (закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 №2456-XII) передбачена класифікація територій та об'єктів ПЗФ із виділення природних територій та об'єктів, а також тих, які є штучно створеними.

За часів незалежності площа ПЗФ в Україні зросла більш, ніж вдвічі. За станом на січень 2017 р. в країні було 8245 об'єктів ПЗФ загальною площею 4,318 млн га (фактична площа 3,985 млн га) наземної території (або 6,6% від площі країни) та 402500 га акваторії в межах Чорного та Азовського морів. Зокрема, є 19 природних заповідників, 4 біосферні заповідники, 40 національних природних парків, 45 регіональних ландшафтних парків, 3078 пам'яток природи, 2729 заказників, 616 ботанічних і зоологічних садів, дендраріїв і парків - пам'яток садово-паркового мистецтва, 793 заповідних урочища [95]. Незважаючи на це, площа заповідних об'єктів в Україні є значно меншою у порівнянні із більшістю європейських країн, де 15% території є заповідними. Це відбувається внаслідок значного відсотка орних земель в Україні (54% від загальної площі країни) [96].

Серед заповідних територій переважають лісові ландшафти, які вкривають третину всіх заповідних територій. У більшості областей частка заповідних територій в межах лісового фонду є вищою, ніж частка лісів в межах цілої країни. Слід зазначити, що упродовж останніх 30 років площа заповідних лісів зросла у 3,8 рази. Зокрема, частка заповідних лісів, керованих Державним агентством лісових ресурсів, зросла з 2009 року від 14.7% до 17.3%. Окрім того, з 1961 року, частка лісів з обмеженим режимом господарювання зросла з 34% до майже 50% [94].

Законодавством України (Закон України «Про природно-заповідний фонд України») визначено режими територій та об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням їх класифікації та цільового призначення. Режимими передбачено обмеження лісокористування на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду України. Зокрема, рубки головного користування заборонені на 40% лісів України. Будь-які лісогосподарські заходи (рубки догляду, санітарні рубки тощо), що плануються до проведення в заповідних лісах, мають бути узгоджені з державними природоохоронними органами.

Загалом існуючі загрози біорізноманіттю лісів є такими [45]:

1. Антропогенні чинники

Неконтрольоване використання лісових ресурсів, яке порушує природні умови існування рідкісних видів рослин і тварин, є однією з основних загроз біорізноманіттю лісових екосистем. Лісові насадження піддаються негативному впливу в результаті промислових викидів і зміни клімату.

Браконьєрство та самовільні рубки є одною з масштабних загроз біорізноманіттю країни.

Спостерігається катастрофічне зменшення площі природних лісових екосистем, які є основою для збереження біорізноманіття.

Серед антропогенних чинників, які негативно впливають на структурні елементи екомережі, біологічного і ландшафтного різноманіття в цілому на сучасному етапі слід відмітити створення монокультур в лісових екосистемах на місці природних лісів (як наслідок – зникають дикі родичі культурних плодкових дерев і чагарників).

Антропогенний вплив на ліси сприяє створенню умов для виникнення небезпечних осередків шкідників і хвороб. Досить небезпечним чинником є дифузійне всихання сосни, яке зростає протягом останніх років. Причиною цього явища, як правило, є різке коливання ґрунтових вод, а також надмірна техногенна діяльність промислових підприємств.

2. Природні чинники

Основною загрозою біорізноманіттю в лісах є наслідки зміни клімату. Факт, що процеси зміни клімату викликають збільшення кількості екстремальних погодних явищ, що негативно впливають на ліси і лісове господарство (збільшення лісових пожеж; шкідливих комах і спалахів хвороб; поширення вітровалів та ураганів; погіршення ситуації з посухами) також є загально визнаним. Зміни режиму температури та опадів поступово призводять до зміни лісорослинних умов і безпосередньо впливають на фізіологічні процеси, які визначають життя лісової флори та фауни.

Актуальною проблемою для Українських Карпат є всихання ялиників, яка розглядається науковцями як першочергова проблема для вирішення.

Прогнозування наслідків зміни клімату в Україні показує, що подвоєння вмісту вуглекислого газу в атмосфері може викликати збільшення кількості атмосферних опадів на 20%; переміщення у помірні і північні зони субтропічних циклонів, які сприятимуть опустелюванню півдня України; зниження продуктивності лісу на всій

території України, зокрема внаслідок поширення хвороб та шкідників. Зміни клімату також призводять до ускладнення пожежонебезпечної ситуації в лісах.

Наведені вище загрози біорізноманіттю посилюються недостатньо ефективним правозастосуванням законодавства стосовно ПЗФ з огляду на випадки порушення режимів територій та об'єктів ПЗФ незалежно від форм власності на них.

Таким чином, в контексті національної оцінки ризику контрольованої деревини для України слід загалом акцентувати увагу на таких загрозах біорізноманіттю, як:

- знищення оселищ, як в межах, так і поза межами ПЗФ, з огляду на можливі самовільні рубки лісів та інші антропогенні втручання, які можуть призвести до порушення лісових екосистем, природних умов існування рідкісних рослин і тварин;

- відсутність ефективного захисту біорізноманіття, зменшення його цінності з огляду на можливе порушення вимог щодо охорони та збереження таких територій та об'єктів внаслідок недосконалого механізму їх ідентифікації, можливостей здійснення господарської діяльності, не сумісної із їх цінностями (природоохоронними, естетичними, рекреаційними та ін.) та призначенням;

- зменшення кількості та погіршення якості води внаслідок правозастосування в лісовому господарстві, що уможлиблює здійснення такого лісокористування, яке може призвести до погіршення захисних функцій лісів.

Категорії та підкатегорії лісів, а також особливо захисні лісові ділянки, що виділяються відповідно до чинного «Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733), є одним з основних джерел виділення територій (в т.ч. й лісових), що містять особливі цінності для збереження. Як видно з таблиці нижче, ОЦЗ 1, 3, 4 і 6 мають свої відповідники у системі поділу лісів на категорії згідно чинного законодавства.

Оцінка ОЦЗ стосується лише тих лісів, що можуть бути ідентифіковані як ОЦЗ.

Відповідність категорій особливих цінностей для збереження (ОЦЗ) та існуючих категорій лісів й особливо захисних лісових ділянок, виділених згідно чинного законодавства України [підготовлено на основі 88, 97]

ОЦЗ	Виділені згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733)		Виділені відповідно до закону України «Про ПЗФ» та міжнародних угод
	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗ	Умови виділення	
ОЦЗ 1.1: Природно-заповідні території	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення		Заповідні зони біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків. Природні заповідники. Пам'ятки природи. Заповідні урочища. Об'єкти Смарагдової мережі. Рамсарські території.
	Розташовані в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Ліси територій природно-заповідного фонду, створені або оголошені в порядку, встановленому Законом України «Про природно-заповідний фонд України». Ліси природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парків та ін. об'єкти ПЗФ (пам'ятки природи, заповідні урочища тощо)	
	Особливо захисні лісові ділянки		
	Особливо охоронні частини заказників	Площа особливо охоронної частини визначається положенням про заказник	

ОЦЗ	Виділені згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733)		Виділені відповідно до закону України «Про ПЗФ» та міжнародних угод
	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗ	Умови виділення	
ОЦЗ 1.2: Лісові території, які є місцеоселенням видів, що перебувають під загрозою знищення, вимирають, та ендемічні види	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення		Об'єкти Смарагдової мережі. Рамсарські території. Важливі орнітологічні території.
	Мають бути у складі охороняємих територій		
ОЦЗ 1.3: Лісові території, які є ключовими місцями тимчасової концентрації тварин	Особливо захисні лісові ділянки		Рамсарські території. Важливі орнітологічні території.
	Лісові ділянки навколо токовищ глухарів	Лісові ділянки з радіусом 300 метрів навколо токовищ глухарів. На 10 тис. гектарів лісового фонду виділяється не більше трьох таких ділянок	
ОЦЗ 2: Великі лісові ландшафти, значущі на глобальному, національному або регіональному рівнях	Не представлено		
ОЦЗ 3: Лісові території, що містять рідкісні екосистеми та екосистеми під загрозою зникнення, або входять до складу таких екосистем	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення		Можуть траплятися, проте необов'язково: Заповідні зони біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків. Природні заповідники. Особливо охоронні частини заказників. Пам'ятки природи. Заповідні урочища. Об'єкти Смарагдової мережі. Рамсарські території. Важливі орнітологічні території.
	Унікальні за породним складом, продуктивністю і генетичними властивостями лісові ділянки, на яких зростають реліктові, ендемічні види дерев, що мають велике наукове значення		
ОЦЗ 4.1: Ліси, що є ключовими для водозборів	Генетичні резервати		
	Ліси, виділені в установленому порядку за своїми типовими фітоценотичними, лісівничими та лісорослинними показниками для даного природно-кліматичного (лісонасінневого) району з метою збереження цінних у генетико-селекційному відношенні частин популяції виду, підвиду, екотипу лісової породи.		
ОЦЗ 4.1: Ліси, що є ключовими для водозборів	Захисні ліси		
	Лісові ділянки (смуги лісів), розташовані у смугах відведення каналів, залізниць та автомобільних доріг		

ОЦЗ	Виділені згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733)		Виділені відповідно до закону України «Про ПЗФ» та міжнародних угод
	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗ	Умови виділення	
	Байрачні ліси – лісові ділянки (смуги лісів), які розташовані на схилах балок і річкових долин з крутизною схилів до 25 градусів		
	Лісові ділянки (смуги лісів), які розташовані серед безлісної місцевості та мають площу до 100 гектарів		
	Особливо захисні лісові ділянки		
	Лісові ділянки навколо витоків річок	Лісові ділянки навколо витоків річок, уздовж яких виділено смуги лісів радіусом, що дорівнює ширині смуги, встановленої для такої річки, але не більш як 300 метрів, а навколо верхів'я річок, уздовж берегів яких смуги лісів не виділені, – радіусом, що дорівнює ширині берегозахисних ділянок лісу, виділених для такої річки	
	Лісові ділянки уздовж берегів річок, суднохідних і магістральних каналів, навколо озер та водоймищ (берегозахисні лісові ділянки)	Лісові ділянки шириною 200 метрів, але не більше ширини виділеної смуги лісів уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів і шириною 150 метрів – де смуги лісів не виділено. Уздовж берегів річок завдовжки понад 1 тис. кілометрів і навколо озер, водоймищ площею понад 10 тис. гектарів, а також уздовж суднохідних і магістральних каналів ширина берегозахисних лісових ділянок визначається з урахуванням результатів спеціальних обстежень	
	Лісові ділянки уздовж ліній вододілів	Лісові ділянки шириною 300 метрів у гірських лісах уздовж ліній вододілів великих річок з крутизною схилів, що створюють гребені вододілів, понад 20 градусів	
	Лісові ділянки, що прилягають до залізниць, автомобільних доріг державного значення, державного кордону	Лісові ділянки шириною 50 метрів (у рівнинних лісах) і 100 метрів (у гірських лісах) у лісах, де дозволяється проведення рубок головного користування, уздовж смуг відведення залізниць, автомобільних доріг державного значення і державного кордону	

ОЦЗ	Виділені згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733)		Виділені відповідно до закону України «Про ПЗФ» та міжнародних угод
	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗ	Умови виділення	
	Лісові ділянки навколо карстових утворень	Лісові ділянки шириною 100 метрів навколо карстових утворень	
	Лісові ділянки уздовж магістральних трубопроводів	Лісові ділянки у гірських районах шириною 50 метрів, що прилягають до траси магістральних нафто- і газоконденсатопроводів та продуктопроводів	
	Лісові ділянки уздовж межі з безлісною місцевістю	лісові ділянки шириною 100 метрів уздовж межі з безлісною місцевістю	
ОЦЗ 4.2: Ліси, що є ключовими для запобігання ерозії	Захисні ліси		
	лісові насадження лінійного типу (полезахисні лісові смуги, державні захисні лісові смуги, лісові смуги уздовж забудованих територій населених пунктів)		
	Ліси у ярах, балках і річкових долинах	лісові ділянки (смуги лісів) з крутизною схилів 25 і більше градусів, а також розташовані у ярах, на зсувних берегах балок і річкових долинах незалежно від крутизни їх схилів	
	Ліси на легкорозвіюваних пісках	лісові ділянки (смуги лісів) на легкорозвіюваних пісках і по їх периметру шириною 200 метрів від узлісся	
	Ліси на рекультивованих землях	лісові ділянки (смуги лісів) на рекультивованих землях, крім лісових насаджень у кар'єрах родовищ торфу, горючих сланців та в гідровідвалах	
	Високогірні ліси	лісові ділянки (смуги лісів), розташовані на висоті понад 1100 метрів над рівнем моря	
	Ліси на гірських схилах	лісові ділянки (смуги лісів схилах з крутизною:) на гірських південної експозиції понад 30 градусів північної експозиції понад 35 градусів	
	Ліси на малопотужних кам'янистих ґрунтах	лісові ділянки (смуги лісів) на малопотужних кам'янистих ґрунтах наявністю каміння і скельних оголень, що виходять на поверхню на площі більш як 50 відсотків лісової ділянки	

ОЦЗ	Виділені згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (від 16.05.2007 р. №733)		Виділені відповідно до закону України «Про ПЗФ» та міжнародних угод
	Існуючі категорії, які відповідають цим ОЦЗ	Умови виділення	
	Ліси навколо кам'янистих розсіпів	лісові ділянки (смуги лісів) шириною 100 метрів навколо кам'янистих розсіпів з розширенням на нижній межі розсіпів до підніжжя схилу, але не більш як 300 метрів	
	Субальпійські деревно-чагарникові угруповання	лісові ділянки (смуги лісів), розташовані у межах відкритої гірської місцевості (полонин, яйл)	
	Особливо захисні лісові ділянки		
	Лісові ділянки на схилах ярів, балок, обривів, осипів і зсувів	лісові ділянки, що прилягають до брівки яру, балки, обриву, осипу чи зсуву на відстані 100 метрів	
ОЦЗ 5: Лісові території, що є визначальними для задоволення основних потреб місцевих громад	Не представлено		
ОЦЗ 6: Лісові території, що є визначальними для традиційної культурної ідентичності місцевих громад	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення		
	розташовані в межах історико-культурних заповідників, меморіальних комплексів, місць, пов'язаних з важливими історичними подіями, охоронних зон пам'яток історії, археології, містобудування та архітектури, монументального мистецтва	розташовані в межах історико-культурних заповідників, меморіальних комплексів, місць, пов'язаних з важливими історичними подіями, охоронних зон пам'яток історії, археології, містобудування та архітектури, монументального мистецтва	
	Особливо захисні лісові ділянки		
	Лісові ділянки, що прилягають до земель історико-культурного призначення	Лісові ділянки, що прилягають до земель історико-культурного призначення	

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
<p>3.0. Доступні дані є достатніми для:</p> <p>а) визначення наявності ОЦЗ для кожної ОЦЗ, і</p> <p>б) оцінювання загроз для ОЦЗ від лісогосподарської діяльності.</p>	<p>44, 45, 85, 86, 87, 97, 98, 99, 112, 117</p>	<p>11, 20, 21, 24, 39, 40, 44, 45, 89 – 93, 98, 99, 101, 102, 105, 109, 110, 113, 114, 116</p>	<p>Джерела інформації про наявність ОЦЗ в лісах України існують і будуть різними для різних категорій ОЦЗ.</p> <p>Для ОЦЗ 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду України - паспорти та охоронні зобов'язання існуючих об'єктів ПЗФ; - матеріали організації і зонування заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків; - перелік Рамсарських територій для України [98]; - перелік важливих орнітологічних територій (IBAs), ідентифікованих в Україні [99]; - оновлений перелік офіційно затверджених об'єктів Смарагдової мережі [117]. <p>Для ОЦЗ 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лісовпорядні дані; - паспорти та охоронні зобов'язання існуючих об'єктів ПЗФ; - матеріали організації і зонування заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків; - перелік об'єктів Смарагдової мережі. <p>Для ОЦЗ 4, 5 і 6:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лісовпорядні дані. 	<p>Не застосовується</p>	<p>Низький ризик для усіх лісів (застосовано граничні значення 1 і 2)</p>	

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			<p>В узагальненому вигляді загрози для лісів і, зокрема, від впливу ведення лісового господарства, наведені в національній доповіді до CBD [45].</p> <p>Доступність інформації для оцінки ризику є різною для різних категорій ОЦЗ. В результаті, дані щодо розповсюдження ОЦЗ і загроз були зібрані з багатьох різних джерел (законодавство, стратегічні документи, проекти, національні і міжнародні звіти, інтерв'ю із зацікавленими сторонами – див. додаток 3 джерелами інформації).</p> <p>Зокрема:</p> <p>ОЦЗ 1 – 11, 20, 21, 24, 39, 40, 44, 45, 89 – 93, 98, 99, 101, 102, 105, 113, 114;</p> <p>ОЦЗ 3 – 20, 21, 24, 44, 45, 109, 110, 113, 116;</p> <p>ОЦЗ 4, 5 – 20, 21, 24, 44, 45;</p> <p>ОЦЗ 6 – 11, 20, 21, 24, 44, 45.</p> <p>Інформація, доступна в цих джерелах, в цілому достатня для ідентифікації і виявлення загроз для ОЦЗ від лісогосподарської діяльності. Втім, для окремих категорій інформація може бути фрагментарна, неповна і т.д., але її можна отримати або зібрати для оцінки на локальному рівні.</p>			

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
3.1. ОЦЗ 1	44, 45, 87, 97, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 112, 113, 114	Знищення оселищ (джерела з додатку 1: 11, 20, 21, 24, 39, 40, 44, 45, 89 – 93, 98, 99, 101, 102, 105, 113, 114)	<p>Розповсюдження ОЦЗ 1</p> <p>Перелічені нижче ліси були ідентифіковані як ОЦЗ 1:</p> <p>ОЦЗ 1.1: - території, що охороняються відповідно до Українського законодавства і міжнародних договорів, підписаних Україною, - природні заповідники, заповідні зони біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, пам'ятки природи, заказники і заповідні урочища (еквівалент Категорій IUCN I-V відповідно). Список територій і об'єктів ПЗФ міститься в «Державному кадастрі територій и об'єктів ПЗФ», що регулярно оновлюється.</p> <p>ОЦЗ 1.2: - ділянки, де зустрічаються рідкісні та зникаючі види, а також ендемічні види. Найважливіші оселища цих видів охороняються в межах визначених охоронюваних територій (ОЦЗ 1.1).</p> <p>ОЦЗ 1.3: - території з критичними тимчасовими концентраціями видів – місця розмноження, маршрути міграції або коридори, і т.п.</p>	Всі ліси, що зростають поза межами об'єктів та/або установ ПЗФ.	<p>Визначений ризик.</p> <p>Граничне значення 8 застосовується і ризик для ОЦЗ 1 оцінюється як визначений для лісів, що зростають поза межами об'єктів та/або установ ПЗФ.</p>	<p>О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами.</p> <p>2. Закупівля деревини у поставальників, які підтверджують, що їх господарська діяльність на територіях, які визнані як ОЦЗ 1, не загрожує цим ОЦЗ.</p> <p>Верифікатори:</p> <p>1. Залучення експерта, який зробить висновок про наявність (чи відсутність) ОЦЗ 1 на території підприємства.</p> <p>2. План організації та ведення лісового господарства та інші документи підтверджують режим лісокористування, який не загрожує ОЦЗ 1.</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
			<p>Крім охоронюваних територій, ідентифікованих відповідно до українського законодавства (ПЗФ), Рамсарські території та Важливі орнітологічні території (Important Bird Areas), перелічені в додатках 4 і 5, а також об'єкти Смарагдової мережі, створені відповідно до Бернської Конвенції, повинні розглядатися, як такі, що пов'язані з цим індикатором.</p> <p>Частина територій, де ідентифіковані ОЦЗ 1, знаходиться у складі природно-заповідного фонду України (ОЦЗ 1.1, частково ОЦЗ 1.2, Рамсарські території, частина важливих орнітологічних територій та об'єктів Смарагдової мережі). Решта територій не є об'єктами ПЗФ, часто (як у випадку об'єктів Смарагдової мережі) вони ідентифіковані лише на картах, проте не винесені в натуру.</p> <p>Оцінювання загрози Усі вище перераховані території з ОЦЗ1 в межах ПЗФ нанесені на карти, умови їх збереження визначені і містяться в Проектах планування території, паспортах і охоронних зобов'язаннях. Зонування території з чіткими інструкціями, які господарські та природоохоронні заходи слід виконувати в певній встановленій зоні, містяться в Проектах планування, охорони, відновлення та рекреаційного використання заповідників та національних природних парків. Будь-які</p>			<p>3. Дозвільні та організаційно-технологічні документи системи ведення лісового господарства містять заходи для уникнення загроз для виявлених ОЦЗ 1.</p> <p>4. Вибірковий польовий візит експертів на території із виявленими ОЦЗ 1 підтверджує відсутність загроз для них.</p> <p>5. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність загроз для виявлених ОЦЗ на території підприємства.</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			<p>заходи в лісах ПЗФ, розташованих в межах лісогосподарських підприємств, здійснюються лише після схвалення державними природоохоронними органами або науково-технічними вченими радами заповідників, національних парків і регіональних ландшафтних парків. Як правило, режими збереження ОЦЗ 1 виконуються.</p> <p>Слід відмітити, що Рамсарські території розташовані в межах існуючих установ ПЗФ (див. Додаток 5), тому вимоги до збереження цих територій чітко описані в Проектах цих установ ПЗФ.</p> <p>Ситуація з важливими для птахів і біорізноманіття територіями є дещо іншою, оскільки частина їх розміщена в межах лісогосподарських установ без вилучення землі, а вимоги щодо збереження не доведені до лісогосподарських установ, тому існує потенційна загроза для таких цінностей.</p> <p>Загрозами ОЦЗ 1, ідентифікованим в межах ПЗФ, є самовільні рубки, зменшення площі природних лісових екосистем внаслідок як самовільних рубок, так і санітарних рубок, створення культур в лісових екосистемах на місці напівприродних лісів. Зазначені загрози можуть призвести до знищення оселищ.</p> <p>ОЦЗ 1, ідентифікованим поза межами ПЗФ, загрожує додатково (окрім застосовного до ОЦЗ 1 в межах ПЗФ) часткова відсутність їх</p>	<p>Всі ліси, що зростають в межах об’єктів та/або установ ПЗФ.</p>	<p>Визначений ризик. Граничне значення 8 застосовується і ризик для ОЦЗ 1 оцінюється як визначений для лісів, які зростають в межах об’єктів та/або установ ПЗФ.</p>	<p>О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами. 2. Закупівля деревини у постачальників, які виконують охоронні зобов’язання об’єктів ПЗФ.</p> <p>Верифікатори: 1. Охоронні зобов’язання на об’єкти ПЗФ. 2. Наявність дозвільних документів на спеціальне використання деревних лісових ресурсів в межах територій та об’єктів ПЗФ, що підтверджує відсутність загроз для ОЦЗ 1.</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			<p>у матеріалах лісовпорядкування та нанесення їх територій на карти. Ряд територій ще не має затверджених Проектів планування території із картосхемами зонування території та чіткими інструкціями, які господарські та природоохоронні заходи слід виконувати в певній встановленій зоні.</p> <p>Стосовно об’єктів Смарагдової мережі, то процедура їх затвердження ще не є завершеною. Такі об’єкти ще не нанесені на карти, не усі ці території входять до складу вже наявного ПЗФ, а вимоги щодо їх збереження ще не розроблені або не доведені до лісогосподарських установ. На даний час інформація про Смарагдову мережу доступна в інтернеті [115].</p> <p>Таким чином, наявними є загрози знищення оселищ для всіх ОЦЗ 1 – як в межах, так і поза межами ПЗФ, у т.ч. беручи до уваги оцінений ризик за індикатором 1.9. Але контрольні заходи, враховуючи різний характер ризику, будуть різнитися.</p> <p>Низка джерел свідчить про відсутність загрози внаслідок лісогосподарської діяльності щодо введення чужоземних/інвазивних видів в межах ідентифікованих лісів, що містять ОЦЗ1 [39, 40, 44, 45, 89 – 93].</p>			<p>3. Акти державних контролюючих органів з перевірки дотримання природоохоронного законодавства підтверджують дотримання режиму охоронюваних територій на об’єктах ПЗФ.</p> <p>4. Вибірковий польовий візит експертів та / або представників організації на території із виявленими ОЦЗ 1 засвідчує відсутність загроз для них.</p> <p>5. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність загроз для виявлених ОЦЗ на території підприємства.</p> <p>Р – повна відмова від отримання деревини від рубок,</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
						проведених на територіях, де виявлені ОЦЗ 1.
3.2. ОЦЗ 2	44, 45, 86, 87, 97, 107, 113		<p>Розповсюдження ОЦЗ 2 Категорія ОЦЗ 2 не представлена в Україні. Аналіз карти на веб-сайті http://intactforests.org виявив, що неушкоджені лісові ландшафти відсутні в Україні. До того ж, 50% лісів має штучне походження (є посадженими). Значна частина інших 50% лісів має порослеве походження і утворилася після суцільнолісосічних рубок. Рівнинні ліси є фрагментованими і надмірно експлуатувалися принаймні 300 останніх років. Надмірно зволожені ліси інтенсивно осушувалися упродовж 1960-80-х років. Невеликі ділянки пралісів загальною площею біля 59 тис. га не можна вважати лісами ландшафтного рівня; вони ідентифіковані як ОЦЗ 3 (див. індикатор 3.3).</p>	Не застосовується	Низький ризик (граничне значення 9 застосовується для ОЦЗ 2)	
3.3. ОЦЗ 3	44, 45, 86, 87, 97, 108, 109, 110, 111, 112, 113	Відсутність ефективного захисту ОЦЗ 3 – 20, 21, 24, 44, 45, 109, 110, 113, 116	<p>Розповсюдження ОЦЗ 3 Перелічені нижче ліси були ідентифіковані як ОЦЗ 3: - Ліси, що містять рослинні угруповання з Зеленої Книги України - там, де ці ліси ідентифіковані, вони включені до об'єктів ПЗФ з відповідними охоронними зобов'язаннями та режимом збереження, як і всі інші об'єкти ПЗФ (див. індикатор 3.1). - Старовікові ліси і праліси – частина пралісів ідентифікована і визнана світовою спадщиною ЮНЕСКО (Букові праліси Карпат і</p>	Не застосовується	Визначений ризик. Граничне значення 17 для визначеного ризику застосовується для всіх підкатегорій ОЦЗ 3.	О – 1 Консультації із зацікавленими сторонами. 2. Закупівля деревини у постачальників, які підтверджують, що господарська діяльність на територіях, які визнані як ОЦЗ 3, не загрожує цим ОЦЗ.

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			<p>древні букові ліси Німеччини) [116]. Крім того, інші старовікові ліси і праліси в межах Карпат ідентифіковані і нанесені на карти [11]. Ці ліси розміщені як в межах, так і поза межами ПЗФ, зокрема, в лісах Українських Карпат.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Генетичні резервати аборигенних лісових деревних видів - ідентифіковані in-situ, включені до таксаційних описів, охороняються лісогосподарськими установами відповідно до нормативних документів. - Смарагдові об’єкти ідентифіковані в Україні відповідно до Бернської Конвенції, ратифікованої Україною, та в рамках впровадження проекту Ради Європи та ЄС під керівництвом Ради Європи та Мінприроди України [113, 117]. <p>Оцінювання загрози Лісогосподарська діяльність не становить загрози для генетичних резерватів аборигенних лісових деревних видів. Що стосується інших підкатегорій лісів з ОЦЗ 3, а саме, рослинних угруповань із Зеленої Книги України, об’єктів Смарагдової мережі, які є як в межах, так і поза межами ПЗФ, то відповідно до обґрунтування, наведеного до індикатору 3.1, для них існує визначений ризик. Ідентифіковано загрозу – відсутність ефективної охорони ОЦЗ 3 – для старовікових лісів і пралісів поза межами ПЗФ, оскільки</p>			<p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення експерта, який зробить висновок про наявність (чи відсутність) ОЦЗ 3 на території підприємства. 2. План організації та ведення лісового господарства та інші документи підтверджують режим лісокористування, який не загрожує ОЦЗ 3. 3. Документи, які підтверджують добровільні зобов’язання підприємств не здійснювати господарську діяльність на територіях, де виявлені старовікові ліси і праліси.

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			вони не виділяються при лісовпорядкуванні як території, що охороняються. Тому в таких лісах можуть плануватися і проводитися різні види господарських заходів, зокрема рубок.			<p>4. Дозвільні та організаційно-технологічні документи системи ведення лісового господарства містять заходи для уникнення загроз для виявлених ОЦЗ 3, окрім старовікових лісів і пралісів.</p> <p>5. Вибірковий польовий візит експертів на території із виявленими ОЦЗ 3 підтверджує відсутність загроз для них.</p> <p>6. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність загроз для виявлених ОЦЗ на території підприємства.</p> <p>Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених на</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
						територіях, де виявлені ОЦЗ 3.
3.4. ОЦЗ 4	44, 45, 87, 97, 113, 119	Зменшення кількості та погіршення якості води – 20, 21, 24, 34, 44, 45, 118, 120 - 123.	<p>Розповсюдження ОЦЗ 4</p> <p>Перелічені нижче ліси були ідентифіковані як ОЦЗ 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лісові насадження лінійного типу (полезахисні лісові смуги, державні захисні лісові смуги, лісові смуги уздовж забудованих територій населених пунктів); - лісові ділянки (смуги лісів), розташовані у смугах відведення каналів, залізниць та автомобільних доріг; - лісові ділянки (смуги лісів) у ярах, на легкорозвіюваних пісках, рекультивованих землях, кам'янистих розсипах, малопотужних кам'янистих ґрунтах, у високогірних зонах, на стрімких гірських схилах, у селенебезпечних басейнах та на схилах лавинонебезпечних басейнів (протиерозійні ліси); - лісові ділянки (смуги лісів) уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів, які виділяються з категорії експлуатаційних лісів за нормативами; - лісові ділянки розташовані на схилах балок і річкових долин з крутизною схилів більше 25 градусів - особливо захисні лісові ділянки (відповідно до Додатку 5 вказаного вище «Порядку поділу...». 	Гірські захисні ліси з обмеженим режимом користування	<p>Визначений ризик.</p> <p>Граничне значення 22 застосовується для ОЦЗ – гірські захисні ліси з обмеженим режимом користування (ОЦЗ 4.а)</p>	<p>О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами.</p> <p>2. Закупівля деревини у постачальників, які підтверджують, що господарська діяльність на територіях, які визнані як ОЦЗ 4.а, не загрожує цим ОЦЗ.</p> <p>Верифікатори:</p> <p>1. Матеріали лісовпорядкування підтверджують наявність ОЦЗ 4.а на території підприємства.</p> <p>2. План організації та ведення лісового господарства та інші документи підтверджують режим лісокористування, який не загрожує</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
			<p>В таких лісах переважно заборонені рубки головного користування (захисні ліси з особливим режимом користування в горах та на рівнині), а в тих, де вони дозволені (захисні ліси з обмеженим режимом користування в горах та на рівнині), збільшено вік стиглості та зменшено максимальну площу лісосік.</p> <p>Ліси, що містять ОЦЗ 4, чітко визначені в національному законодавстві («Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок», схвалений Постановою КМУ №733 від 16.05.2007).</p> <p>Також чинне законодавство чітко визначає режими ведення лісового господарства в таких лісах. Під час лісовпорядкування відповідні категорії і господарські заходи, спрямовані на підтримку і/або збільшення захисних функцій упродовж ревізійного періоду, вказуються в таксаційних описах. Отже, нормативно-правова база України є достатньою для забезпечення належних захисних функцій лісів, але створює можливості для використання суцільних способів рубок, які негативно впливають на захисні функції лісів.</p> <p>Оцінювання загрози Для оцінювання загрози слід виокремити в рамках ОЦЗ 4 гірські захисні ліси з обмеженим режимом користування, до яких належать:</p>			<p>ОЦЗ 4.a на території підприємства.</p> <p>3. Дозвільні та організаційно-технологічні документи системи ведення лісового господарства містять заходи для уникнення загроз для виявлених ОЦЗ 4.a.</p> <p>4. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність погіршення якості та кількості водних ресурсів.</p> <p>5. Вибірковий польовий візит експертів та / або представників організації на території із виявленими ОЦЗ 4.a підтверджує відсутність загроз, які можуть призвести до погіршення якості</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
			<p>- лісові ділянки (смуги лісів), які прилягають до смуг відведення залізниць загального користування державного значення, - лісові ділянки (смуги лісів), які прилягають до смуг відведення автомобільних доріг загального користування державного значення, - лісові ділянки (смуги лісів) уздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів, - інші захисні ліси.</p> <p>А також в цьому контексті слід виокремити усі захисні ліси, окрім гірських захисних лісів з обмеженим режимом користування. Оцінювання проведено в розрізі рівнинних та гірських лісів. Встановлено, що в усіх захисних лісах, окрім гірських захисних лісів з обмеженим режимом користування, загрози відсутні [21, 34, 118, 120, 121, 123]. В гірських лісах з обмеженим режимом користування виявлено загрозу зменшення кількості та зниження якості води, зокрема, внаслідок проведення суцільних рубок [118, 121, 122, 123]. Відсутні свідчення про прямий вплив на здоров'я людей погіршення захисних функцій лісів внаслідок господарської діяльності [120-123].</p>	Усі захисні ліси, окрім гірських захисних лісів з обмеженим режимом лісокористування	<p>Низький ризик. Граничне значення 20 застосовується для ОЦЗ – усі захисні ліси, окрім гірських захисних лісів з обмеженим режимом користування</p>	<p>та кількості водних ресурсів.</p> <p>Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених на територіях, де виявлені ОЦЗ 4.а.</p>
3.5. ОЦЗ 5	44, 45, 87, 97, 109, 110, 111, 113, 124, 125		<p>Розповсюдження ОЦЗ 5 Виявлена залежність громад від недеревних лісових ресурсів, джерел питної води та дров</p>	Не застосовується	<p>Низький ризик (граничне значення 23 застосовується)</p>	

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
			<p>у лісах не є критичною відповідно до досліджень, проведених в рамках проекту FLEG [124, 125].</p> <p>Таким чином, категорія ОЦЗ 5 не представлена в Україні.</p> <p>Крім того, законодавство України (Лісовий кодекс) визначає можливість громадян в порядку загального використання лісових ресурсів збирати недеревну продукцію безкоштовно (крім рідкісних і зникаючих видів) для власного споживання в лісах державної і комунальної власності, окрім заповідників та заповідних зон національних та регіональних ландшафтних парків, увесь рік, окрім пожежонебезпечного періоду.</p> <p>Стосовно забезпечення місцевих громад дровами паливними, то чинне законодавство гарантує задоволення потреб місцевих громад у дровах.</p> <p>Отже, зважаючи на те, що місцеві громади не є критично залежними від зазначених лісових ресурсів, то можна зробити висновок про відсутність об'єктів ОЦЗ 5 на території України.</p>			
3.6. ОЦЗ 6	44, 45, 97	Знищення та / або порушення прав / цінностей, що визначають наявність	<p>Розповсюдження ОЦЗ 6</p> <p>До ОЦЗ 6 належать:</p> <p>Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, розташовані в межах історико-культурних заповідників, меморіальних комплексів, місць, пов'язаних з важливими історичними подіями, охоронних</p>	Ліси, що відносяться до категорії лісів природоохоронного, наукового, історико-	Низький ризик. Граничне значення 29 застосовується для категорії лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.	

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
		ОЦЗ 6 – 11, 20, 21, 24, 44, 45	<p>зон пам'яток історії, археології, містобудування та архітектури, монументального мистецтва, а також лісові ділянки, що прилягають до земель історико-культурного призначення.</p> <p>Лісові ділянки, в яких знаходяться пам'ятки культурної спадщини національного та місцевого значення, занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [126, 127].</p> <p>Зазначені категорії заносяться до лісотаксаційних описів під час лісовпорядкування. Лісогосподарські заходи плануються відповідно до режимів цих територій з метою збереження таких цінностей.</p> <p>Оцінювання загрози Законодавча основа для захисту ОЦЗ 6 в цій категорії лісів, а також відсутність свідчень стосовно того, що лісогосподарська діяльність знищує або порушує права/цінності, ідентифіковані в лісах природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, дозволяє стверджувати про низький ризик руйнування та / або порушення прав / цінностей, що визначають наявність таких об'єктів, в результаті господарської діяльності. Водночас, існує загроза для ОЦЗ 6 в лісах інших категорій, а саме в рекреаційно-оздоровчих, захисних та експлуатаційних</p>	<p>культурного призначення.</p> <p>Ліси, що відносяться до категорії рекреаційно-оздоровчих, захисних та експлуатаційних лісів</p>	<p>Визначений ризик. Граничне значення 30 застосовується для лісів рекреаційно-оздоровчих, захисних та експлуатаційних.</p>	<p>О – 1. Консультації із зацікавленими сторонами. 2. Закупівля деревини у постачальників, які підтверджують, що господарська діяльність на територіях, які визнані як ОЦЗ 6, не загрожує цим ОЦЗ.</p> <p>Верифікатори: 1. Залучення експерта, який у т.ч. шляхом опитування, зробить висновок про наявність (чи відсутність) ОЦЗ 6 на території підприємства. 2. Документи, які підтверджують добровільні зобов'язання</p>

Тип ОЦЗ та індикатор	Дані, використані для виявлення ОЦЗ (додаток 1)	Виявлені загрози (дати джерела в додатку 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику (якщо це не «низький ризик»). Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик, та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов’язкові Р – рекомендовані
			лісах, де є ймовірність того, що ОЦЗ 6 можуть бути не виділеними. Відповідно такі ОЦЗ 6 не будуть включеними до планів ведення господарства та стосовно них не будуть запроваджені режими охорони. Отже, в таких лісах існуватиме ризик руйнування та / або порушення прав / цінностей, що визначають наявність таких об’єктів, в результаті господарської діяльності [11, 21, 44, 45].			<p>підприємств не здійснювати господарську діяльність на територіях, де виявлені ОЦЗ 6.</p> <p>3. Опитування зацікавлених сторін підтверджує відсутність загроз для виявлених ОЦЗ 6 на території підприємства.</p> <p>4. Вибірковий польовий візит представниками організації або експертами на території із виявленими ОЦЗ 6 підтверджує відсутність загроз для ОЦЗ 6.</p> <p>Р – повна відмова від отримання деревини від рубок, проведених на територіях, де виявлені ОЦЗ 6 та або вони знаходяться під загрозою.</p>

Оцінювання ризику для території Кримського півострова та для зони антитерористичної операції

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
3.0		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 4)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
3.1. ОЦЗ 1		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 8)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
3.2. ОЦЗ 2		Не застосовується			
3.3. ОЦЗ 3		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 15)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
3.4. ОЦЗ 4		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 22)	О – виключення постачальників з цих регіонів.
3.5. ОЦЗ 5		Не застосовується			
3.6. ОЦЗ 6		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 30)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

6.4. Категорія 4: Деревина з лісів, які перетворюються на плантації та категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення

Незважаючи на те, що згідно деяких джерел інформації в Україні не відбуваються втрати природних лісів, наявні суттєві докази відсутності належного правозастосування законодавчої бази, пов'язаної з перетворенням лісів, не дозволяють встановити «низький ризик» для цієї категорії.

На підставі даних з ідентифікованих джерел інформації [86, 128-134, 135], можна зробити висновок, що в Україні не існує проблеми перетворення природних лісів в плантації або інші види землекористування. З іншого боку, міжнародна лісова статистика вказує на щорічне збільшення площі плантацій в Україні протягом останніх 5 років на 5 тисяч гектарів в середньому [86]. Крім того, у зв'язку з наявністю значних площ невикористовуваних сільськогосподарських угідь, природне заліснення відбувається на цих землях і оцінюється в 50 тисяч гектарів на рік [135].

Площа природних лісів в Україні не зазнає зменшення з плином часу [86], що дозволяє стверджувати про відсутність їх перетворення на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення.

Перетворення лісів на інші види землекористування передбачене в українському законодавстві. Як було зазначено вище, вилучення лісових земель з різною метою, не пов'язаною з лісогосподарським використанням, компенсується відтворенням лісів і лісорозведенням, тим самим зберігаючи і створюючи напівприродні ліси з переважанням корінних лісотвірних деревних порід.

Згідно статті 20 Земельного кодексу (з доповненнями, внесеними Законом №5245-VI від 06.09.2012 р.), зміна цільового призначення земельних ділянок лісогосподарського призначення, що перебувають у державній чи комунальній власності, здійснюється за погодженням з Кабінетом Міністрів України. Вимоги законодавства щодо перетворення державних та комунальних лісів на інші види землекористування стали більш суворими [137]. У той же час, приватні ліси менш захищені від злочинного розподілу і фальсифікацій, спрямованих на зміну виду землекористування. Аналіз даних, доступних у Єдиному державному реєстрі судових рішень [136], дозволяє зробити висновок про наявність судових справ та суперечок щодо питань власності на лісові ділянки, їх самозахоплення, несанкціоноване зведення на їх території капітальних споруд тощо. При цьому, судові рішення не завжди робляться однозначно на користь збереження лісів. Значна частка судових справ штучно затягується. Питання повернення першопочаткового цільового призначення лісовим ділянкам після незаконних маніпуляцій чітко не прописане у національному законодавстві. Окрім того, існує прецедент включення державних лісів до меж території міста з подальшим наданням їм статусу зелених насаджень та перетворення на нелісові види землекористування [134]. Втім, на даний час це питання врегульоване Указом Президента України від 01.05.2014 р. У сі наведені вище факти свідчать про відсутність ефективного правозастосування чинного українського законодавства, що узгоджується з оцінюванням ризику за категорією 1.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
<p>4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення на оцінюваній території відбувається у обсязі меншому, ніж 0.02% або 5000 гектарів середньої щорічної чистої втрати площі природних лісів протягом останніх 5 років (застосовується менший кількісний показник),</p> <p>АБО</p> <p>Перетворення лісів є незаконним на національному або регіональному рівні на державних та приватних землях.</p> <p>Примітка: Наступні зміни не вважаються перетворенням лісів згідно індикатору: (законне) будівництво доріг, складування деревини та розвиток інфраструктури для забезпечення ведення лісового господарства.</p>	<p>За цією категорією джерела дають різні свідчення стосовно ризику:</p> <p>86, 128-133, 135, 137</p>	<p>Низький ризик: Лісове законодавство, практика та традиції в Україні націлені на збільшення площі лісів. Втім, вони припускають можливість перетворення лісів на інші види землекористування. Такі процеси чітко врегульовані законодавством та контролюються відповідними органами. Прийняття змін до законодавства України у 2012 році істотно посилило захист лісів від перетворення на нелісові види землекористування. Прийняття рішень наразі здійснюється урядом України. Згідно міжнародної статистики ФАО в Україні відсутні щорічні втрати природних лісів. Подальше створення плантацій є можливим за рахунок земель, що вийшли з сільськогосподарського використання. Міжнародні та національні джерела інформації вказують на зростання площ, вкритих напівприродними лісовими насадженнями.</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Визначений ризик (граничне значення 6)</p> <p>Застосовне законодавство прозоро регламентує можливі випадки перетворення лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення в Україні. Проте, правозастосування актуального законодавства є недостатньо ефективним.</p>	<p>О – закупівля деревини у постачальників, які можуть довести відсутність перетворення лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність задекларованих зобов'язань щодо недопущення постачання деревини з ділянок, які є предметом неприпустимих та/або незаконних перетворень на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення. 2. Політика замовника стосовно недопущення закупівлі матеріалу, який походить з лісових ділянок перетворених на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення, доведена до постачальника.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
	134, 136, 137	<p>Визначений ризик: Посилення вимог законодавства задля попередження перетворення лісів на категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення не стосуються лісів приватної форми власності. Через надзвичайно високу вартість землі у містах та навколо них, існують суттєві економічні спонукальні чинники для перетворення лісів на категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення. Існує прецедент включення лісів державних лісогосподарських підприємств до меж території міста з подальшим наданням їм статусу зелених насаджень та перетворення на нелісові види землекористування (Біличанський ліс, площа близько 100 га, справа розглядалася у судах протягом 2008-2014 рр.). Існують спроби та випадки перетворення лісових ділянок на інші види землекористування, їх самозахоплення попри жорсткі вимоги застосовного національного законодавства (на даний час понад 100 справ знаходяться на розгляді у судах різних рівнів та інстанцій).</p>			<p>3. Аналіз матеріалів лісовпорядкування, а також найкращої доступної інформації свідчить про відсутність документально неспітвдженого зменшення площі земель лісогосподарського призначення та/або їх перетворення на плантації.</p> <p>4. Консультації із зацікавленими сторонами свідчать про відсутність фактів перетворення лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення.</p> <p>5. Консультації з відповідальними працівниками лісгосподарських підприємств підтверджують відсутність перетворення лісів на плантації або категорії земель інші,</p>

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
					<p>ніж лісогосподарського призначення, без належних підстав.</p> <p>Р – цілковита відмова від постачання деревини, заготовленої з порушенням вимог індикатора 4.1.</p>

Оцінювання ризику для території Кримського півострова та для зони антитерористичної операції

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
<p>4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення на оцінюваній території відбувається у обсязі меншому, ніж 0.02% або 5000 гектарів середньої щорічної чистої втрати площі природних лісів протягом останніх 5 років (застосовується менший кількісний показник),</p> <p>АБО</p> <p>Перетворення лісів є незаконним на національному або регіональному рівні на державних та приватних землях.</p> <p>Примітка: Наступні зміни не вважаються перетворенням лісів згідно індикатору: (законне) будівництво доріг, складування деревини та розвиток інфраструктури для забезпечення ведення лісового господарства.</p>		<p>Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.</p>	<p>Не застосовується</p>	<p>Визначений ризик (граничні значення 6 та 7)</p>	<p>О – виключення постачальників з цих регіонів.</p>

6.5. Категорія 5: Деревина з лісів, в яких вирощують генетично модифіковані дерева

Генетично модифіковані організми (ГМО) – біологічні організми, які зазнали різноманітних індукувальних впливів з метою включення до їх складу генетичних структурних змін (див. джерело: FSC-STD-01-001).

На сьогодні в Україні відсутнє промислове використання генетично модифікованих деревних видів. Незважаючи на це, національне законодавство включає нормативно-законодавчі документи, які стосуються цієї категорії.

Відсутні будь-які національні та/або міжнародні документи, матеріали і публікації, які свідчать про використання ГМО в лісовому господарстві України.

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев	138, 139, 140-143	Низький ризик: Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» (2007 р.) чітко регламентує діяльність, пов'язану з ГМО; його було розроблено переважно для аграрного сектору, де ймовірність застосування ГМО є значно вищою, ніж у лісовому господарстві. Немає жодних документів, матеріалів або доказів, котрі вказують на комерційне використання генетично модифікованих дерев в лісогосподарській галузі України. Жоден вид ГМ дерев не зареєстровано офіційно. Через відсутність повідомлень про неофіційне використання ГМ дерев, зробити відповідні висновки неможливо. Державний реєстр ГМО не створено. Згідно з інформацією World Rainforest Movement (WRM), існують окремі випадки випробувань ГМ дерев у Польщі та Росії, але немає доказів потрапляння ГМ дерев на територію України.	Не застосовується	Низький ризик (граничні значення 2 та 3) Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев у лісовому господарстві. Джерела інформації не містять доказів, які б ставили під сумнів встановлений «низький» ризик.	Не потрібні

Контекстне питання стосовно ГМО	Відповідь
1. Чи існує будь-яке застосовне законодавство, що стосується питань ГМО (дерев)?	1. Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 р. № 1103-V http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1103-16 2. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття (закон України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» N 152-IV від 12.09.2002 р. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_935)
2. Чи включає національне законодавство країни заборону комерційного використання ГМО (дерев)?	Ні.
3. Чи є докази недозволеного використання ГМ дерев в країні?	Ні.
4. Чи використовуються ГМ дерева в країні у будь-який спосіб з комерційною метою?	Ні.
5. Чи існують будь-які випробування ГМ дерев в країні чи регіоні?	Немає доказів польових випробувань ГМ дерев в Україні. Відомо про окремі випадки польових випробувань ГМ дерев у регіоні (Польща, Росія).
6. Чи є необхідними ліцензії для комерційного використання ГМ дерев в країні?	Так, для ГМО взагалі, без деталізації щодо деревних видів.
7. Чи видавалися (або чи існують видані) будь-які ліцензії для ГМ дерев в країні? Якщо так, то у яких регіонах, для яких видів і яким організаціям?	Ні.
8. Які ГМ «види» дерев використовуються в країні?	Незастосовне.
9. Чи можна визначити у прозорий спосіб, якими організаціями використовуються ГМ дерева?	Незастосовне.

Оцінювання ризику для території Кримського півострова та для зони антитерористичної операції

Індикатор	Джерело інформації (додаток 1)	Індикатор ризику, обґрунтування	Функціональна шкала	Визначення та характер ризику. Вказати граничні значення, яким відповідає виявлений ризик та обґрунтувати висновки до кожного граничного значення	Контрольні заходи: О – обов'язкові Р – рекомендовані
5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев		Визначений ризик: Автономна республіка Крим, тимчасово окупована Російською Федерацією; зона антитерористичної операції на територіях Донецької та Луганської областей – зона збройного конфлікту.	Не застосовується	Визначений ризик (граничне значення 4)	О – виключення постачальників з цих регіонів.

Додаток 1. Перелік джерел інформації

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
1	World Bank WGI; http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports	Категорія 1: огляд
2	Transparency International; https://www.transparency.org/	
3	Довідник лісового фонду України : [укладений спеціалістами виробничо-технологічного відділу ВО «Укрдержліспроєкт» за матеріалами державного обліку лісів станом на 01.01.2011 р.]. – Ірпінь, ВО «Укрдержліспроєкт», 2012. – 130 с.	1.1. Права землекористування та землеволодіння
4	Розвиток інституту права власності на землі лісгосподарського призначення в Україні. Аналітичний звіт, підготовлений консультантом В.Ф. Сторожуком; http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/05/Storozhuk_forest_ownership_rights_Nov2013.pdf	
5	Звіт другого засідання міжсекторальної робочої робочої групи щодо обговорення нагальних питань розвитку лісового господарства України; dklg.kmu.gov.ua/forest/document/132502;jsessionid...app1;/Zvit_2.pdf	
6	Сторожук В.Ф. Удосконалення нормативної бази обліку лісів і земель: розробка пропозицій щодо удосконалення системи ведення державного лісового кадастру; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=129179&cat_id=81209	1.1. Права землекористування та землеволодіння 1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
7	Оборська А. та ін. Шляхи вдосконалення законодавства щодо діяльності лісгосподарських підприємств комунальної форми власності, 2015 р.; http://www.fleg.org.ua/docs/779	1.1. Права землекористування та землеволодіння 1.17. Торгівля і транспорт
8	Синякевич І., Головка А. Як реформувати лісове господарство України? http://www.lesovod.org.ua/node/23259	1.2. Концесійні угоди
9	Марчук Ю. Чим загрожує приватизація лісів? http://ru.telekritika.ua/pravo_sector/2015-01-29/104444	
10	Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 № 997-XIV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997-14	
11	Борейко В. Е. Массовые нарушения закона при организации санитарных рубок в объектах ПЗФ; http://ecoethics.ru/massovyye-narusheniya-zakona-pri-organizatsii-sanitarnyih-rubok-v-obektah-pzf/	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель 1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини 1.9. Охоронювані території та види 3.0; 3.1. ОЦЗ 1; 3.3. ОЦЗ 3; 3.6. ОЦЗ 6

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
12	Краткий справочник поставщика лесопродукции по обеспечению соответствия требованиям нового европейского законодательства по древесине / Н. Шматков (составление, комментарии). – М.: Всемирный фонд дикой природы (WWF), 2014. – 154 с.; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=121225&cat_id=32888	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
13	Джордж Уайт, Чен Хин Кёнг. Экспорт лесопродукции в условиях меняющегося законодательства (Соблюдение закона Лейси - США), WWF/TRAFFIC, 2013 г. – 60 с.; http://www.wwf.ru/resources/publ/book/858	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини 1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини
14	Курінський А. Лише за I квартал на Житомирщині вже виявлено понад 15 тисяч га уражених хворобою лісів; http://www.lesovod.org.ua/node/32876	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
15	Концепція розбудови національної інвентаризації та моніторингу лісів України (проект); http://www.uriffm.org.ua/files/project_concept20131009_0.pdf	
16	Моніторинг лісів в Україні; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62971&cat_id=32880	
17	Інформаційна карта щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів; http://zt-lis.gov.ua/administrativni-poslugi/92-informatsijna-karta	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини
18	Спеціальний дозвіл на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубний квиток) на рубки головного користування; http://zt-lis.gov.ua/administrativni-poslugi/tehnologichni-karti/285-na-otrimannya-lisorubnogo-kvitka	
19	Проблеми лісових ресурсів; http://ecology.unian.ua/1194415-problemi-lisovih-resursiv-ukrajini.html	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини
20	Законодавче регулювання у сфері незаконних рубок деревини; http://greenworld.in.ua/about/publication/1325152034	1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами
21	Охорона лісу від незаконних рубок; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=118945	1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів 1.7. Податок на прибуток 3.0; 3.1. ОЦЗ 1; 3.3. ОЦЗ 3; 3.4. ОЦЗ 4; 3.6. ОЦЗ 6
22	Атаманчук В. Підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємств галузі за 9 місяців 2014 року; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=130524&cat_id=81209	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини
23	З турботою про творців лісу; http://www.lesovod.org.ua/node/21292	

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
24	Обсяги незаконної вирубки лісу залишилися такими ж, як за Януковича; http://ua.racurs.ua/792-nezakonna-vyrubka-lisu-jak-za-yanukovycha	1.11. Охорона праці і техніка безпеки
25	Відповіді на актуальні питання, які порушувалися під час засідання круглого столу «Захистимо ліс разом»; http://lis.volyn.ua/?p=6139	1.12. Дотримання трудового законодавства 2.2.а 3.0; 3.1. ОЦЗ 1; 3.3. ОЦЗ 3; 3.4. ОЦЗ 4; 3.6. ОЦЗ 6
26	Інформація щодо збору до Зведеного бюджету України по платниках - суб'єктах природних монополій та суб'єктах господарювання, які є платниками рентної плати за користування надрами станом на 01.11.2015 р.; http://sfs.gov.ua/diyalnist/-informatsiya-pro-splatu-podatki/223430.html	1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами 1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів 1.7. Податок на прибуток
27	Ліс і прокуратура: зворотна сторона «мундирів»; http://www.lesovod.org.ua/node/26665	1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів
28	Яке майбутнє наших лісів? http://derevoobrobnyk.com/yake-majbutnye-nashix-lisiv/	1.7. Податок на прибуток
29	Екологічна інспекція: майже щодня ми виявляємо автомобіль з лісопродукцією без документів; http://zt.20minut.ua/Groshi/ekologhichna-inspekciya-majzhe-shodnya-mi-viyavlyayemo-avtomobil-z-lis-10448240.html	1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками
30	На Волині затримали ЗІЛ, завантажений краденою деревиною; http://p-p.com.ua/articles/65403/	1.17. Торгівля і транспорт
31	На Львівщині якісну деревину спродують під виглядом дешевої техсировини, – розслідування; http://zik.ua/news/2014/09/04/na_lvivshchyni_yakisnu_derevynu_sproduyut_pid_vyglyadom_deshevoi_tehsyrovyny	1.7. Податок на прибуток
32	Яке майбутнє наших лісів? Відповідь Держлісагентства; http://derevoobrobnyk.com/yake-majbutnye-nashix-lisiv-vidpovid-derzhlisagentstva/	
33	Щодо формування вартості деревини власної заготівлі, яка передається в подальшу переробку в межах державного лісогосподарського підприємства; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article:jsessionid=7848B23A2CE9107681A6C0C7276A40AF.app1?art_id=140017&cat_id=32888	1.7. Податок на прибуток

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
34	Бондарук Г. В., Кагало О. О., Проценко Л. Д., Артов А. М., Проць Б. Г. Нормативно-правове забезпечення збереження біорізноманіття в лісовому секторі України: аналіз та перспективи розвитку. – Львів, 2013. – 266 с.	1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини 1.10. Природоохоронні вимоги 3.0; 3.1. ОЦЗ 1 – 3.6. ОЦЗ 6
35	За пошкодження дерев Інспекція нараховує збитки; http://dei.zt.ua/novyny/181-za-poshkodzhennia-derev-inspektsiia-narakhovuie-zbytky	
36	Перевірка "Чернівецького лісгоспу" виявила порушень на 11 аркушів паперу, - громадський активіст Жижиян; http://bukinfo.com.ua/show/news?id=65394	1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини
37	Збитки від незаконних вирубок вкотре стягнуть з лісгоспів; http://svoboda.fm/economic/region/248691.html	
38	Державний контроль за охороною, захистом, використанням рослинних ресурсів, у тому числі лісів; http://dei.in.ua/web/index.php/news/view?id=188	
39	Червона книга України : Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.	1.9. Охоронювані території та види
40	Червона книга України: Тваринний світ/ за ред. І. А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.	Категорія 3: огляд 3.0; 3.1. ОЦЗ 1
41	Василюк О., Костюшин В., Норенко К., Плига А., Прекрасна Є., Коломицев Г., Фатікова М. Природно-заповідний фонд Київської області. – К.: НЕЦУ, 2012. – 338 с., з дод.	1.9. Охоронювані території та види
42	Бригинець О. Земельники прирікають заповідні території на знищення; http://bryhynets.com/index.php?nma=news&fla=stat&cat_id=1&nums=5744	1.10. Природоохоронні вимоги
43	Проценко Л. Аналітичний звіт «Збереження біорізноманіття в лісах. Гармонізація законодавства України та Європейського Союзу щодо природоохоронних територій». – Львів: WWF, квітень – червень, 2014 sfmu.org.ua/files/Ukraine_Biodiversity_Final%20report_2014_Protsenko.doc	1.10. Природоохоронні вимоги
44	Четверта національна доповідь України до Конвенції з біологічного різноманіття; https://www.cbd.int/doc/world/ua/ua-nr-04-ru.pdf	1.9. Охоронювані території та види
45	П'ята національна доповідь України до Конвенції з біологічного різноманіття; https://www.cbd.int/doc/world/ua/ua-nr-05-en.pdf	1.10. Природоохоронні вимоги Категорія 3: огляд; 3.0 3.1. ОЦЗ 1 – 3.6. ОЦЗ 6

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
46	Наскільки безпечне виконання робіт у лісовому господарстві? http://www.social.org.ua/view/4783	1.11. Охорона праці і техніка безпеки 2.2.a
47	Відповідь на запит Центрального комітету профспілки працівників лісового господарства України від 30.08.2016 р., вих. № 02/81	1.12. Дотримання трудового законодавства Категорія 2: огляд 2.2.a, 2.2.d
48	Відповідь на запит Державного агентства лісових ресурсів України від 12.09.2016 р., вих. № 05-32/5172-16	
49	Етнографія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; ред. С. А. Макарчук. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – Л.: Світ, 2004. – 520 с. - укр.	1.13. Звичаєві права 1.14. Добровільна, попередня та інформована згода 1.15. Права корінних народів Категорія 2: огляд 2.3. Дотримуються права корінних народів і народів, що ведуть традиційний спосіб життя 1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками
50	Гримич М. Звичаєве право українців у дослідженнях Івана Франка / М. Гримич // Етнічна історія народів Європи. – 2002. – Вип. 12. – С. 4–8; http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2002_12_3	
51	Гуцульщина – звичаєве право; http://hutsulshchyna.com/hutsulshchyna/204-zvychaieve-pravo.html	
52	Усенко І. Б. Звичаєве право [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2005. - 672 с.; http://www.history.org.ua/?termin=Zvychaieve_pravo	
53	Проців О. Р. Мисливство та рибальство Гуцульщини: соціально- економічний аспект / Олег Проців // Матеріали круглого столу "Розвиток сільських територій Карпатського регіону: стан та перспективи" [12 грудня 2012] : зб. тез / упоряд. О.Я. Гримак, Л.П. Кушнір. – Львів: СПОЛОМ, 2013. – С. 179–183.	
54	Завальнюк В. В. Офіційне та неофіційне право: антропологічне дослідження / В. В. Завальнюк // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 51. – С. 12-21; http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2014_51_4	
55	Що розуміють під поняттям «корінні народи»? Політологія у запитаннях і відповідях; http://subject.com.ua/political/zapit/20.html	
56	Стандарт для оцінки підприємством FSC-контрольованої деревини FSC-STD-40-005 (Версія 2-1); http://sfmu.org.ua/en/news/832-orgyliudneno-novu-versiiu-standartu-fsc-std-40-005-v3-1-vymohy-do-postachannia-fsc-kontrolovanoi-derevyiny	
57	Кругляк з волинськими чіпами виявили поблизу румунського кордону; http://kordon.in.ua/news/kruhlyak-z-volynskymy-chipamy-vyavyly-poblyzu-rumunskoho-kordonu-foto-34747/	
58	Поліція Борислава «кришує» крадіжку лісу; http://boryslav-online.com.ua/archives/8408	
59	Мораторій йде лісом: як з України вивозять деревину в обхід заборони; https://daily.rbc.ua/ukr/show/moratoriy-idet-lesom-ukrainy-vyvozyat-drevesinu-1480944265.html	

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
60	Трансфертне ціноутворення «по-новому». Знову. Огляд змін; http://kmp.ua/ua/analytics/infoletters/transfer-pricing-rules-amended/	1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення
61	Житомирські митники припинили незаконний експорт ділової деревини на 10 млн грн; http://www.zhitomir.info/news_158886.html	1.19. Митне законодавство
62	На Львівщині затримали посадовців, які налагодили незаконний експорт деревини - на 30 млн грн; http://www.lesovod.org.ua/node/30030	
63	На Івано-Франківщині СБУ викрила незаконний експорт лісу; http://pravda.if.ua/news-99167.html	
64	Москаль зупинив потяг із кількामільйонною контрабандою лісу http://transkarpatia.net/transcarpathia/crime/67470-moskal-zupiniv-potyag-z-klkamlyonnoyu-kontrabandoyu-lsu.html	
65	Про впровадження методичних рекомендацій щодо класифікації окремих товарів згідно з вимогами УКТЗЕД; http://www.gov.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=695669&base=1	1.19. Митне законодавство
66	Заходи зі збереження біорізноманіття; http://www.lisproekt.gov.ua/post/1395	1.20. CITES
67	Методичні вказівки до проведення польових робіт з інвентаризації лісів Поліського регіону України; http://www.lesovod.org.ua/dmdocuments/Inventory-Methodology.pdf	
68	Аналітичний звіт «Оцінка впливу законодавства ЄС з питань торгівлі деревини та лісової сертифікації на лісове господарство в Україні»; http://www.ekosphaera.org/images/dmdocuments/Raport_ForestCertification_FLEG-II_2014.pdf	1.21. Законодавство, що вимагає процедури системи належної перевірки
69	Щорічний звіт Amnesty International; http://amnesty.org.ua/materiali/annual-reports/richna-dopovid-amnesty-international-2014-15/	Категорія 2: огляд 2.1. Лісовий сектор не пов'язаний з відкритим збройним конфліктом
70	Global Witness Annual Report 2015 https://www.globalwitness.org/annual-report-2015/	
71	Зведений санкційний перелік Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй; http://www.un.org/sc/committees/list_compend.shtml	
72	Університет Карлетона: «Показники країни для Міжнародної Політики: Проект Університету Карлетона з вивчення державного управління «Несформованих і слабких державних пристроїв» за допомогою аналізу структуроутворюючих елементів і поточних подій»; http://www4.carleton.ca/cifp/ffs.htm	
73	Інститут економіки та світу: Глобальний Індекс Світу; http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf	
74	Світовий Банк: Міжнародні показники якості державного управління Всесвітнього банку; http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports	

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
75	Human Rights Watch; https://www.hrw.org/ru/europe/central-asia/ukraine	Категорія 2: огляд 2.1. Лісовий сектор не пов'язаний з відкритим збройним конфліктом 2.2.d
76	Інститут світових ресурсів: рамкові індикатори Ініціативи з управління лісами; http://www.profor.info/search/google/ukraine	Категорія 2: огляд
77	Інформація федерації професійних спілок України; http://www.fpsu.org.ua/pro-fpu/chlenski-organizatsiji/vseukrajinski-galuzevi-profspilki/176-profesijna-spilka-pratsivnikiv-lisovogo-gospodarstva-ukrajini	2.2.a
78	Примусова праця в законодавстві України та практиці Європейського суду з прав людини; http://attorneys.ua/uk/publications/forced-labor-in-the-ukrainian-legislation-and-practice-of-the-european-court-of-human-rights/	Категорія 2: огляд 2.2.b
79	Використання дитячої праці: Міжнародна програма МОП з викорінення використання дитячої праці (IPEC); http://www.ilo.org/ipecc/Regionsandcountries/europe-and-central-asia/Ukraine/lang--en/index.htm	Категорія 2: огляд
80	Глобальний марш проти використання дитячої праці; http://www.globalmarch.org/	Категорія 2: огляд
81	Положення про учнівські лісництва. Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.01.2015 р. № 66; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0339-15	2.2.c
82	Центр з міжнародних досліджень в галузі лісового господарства (CIFOR); http://www.cifor.org/	Категорія 2: огляд 2.2.d
83	Ландін В., Краснов В., Орлов О. Актуальні проблеми лісової радіології. http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=21%3A2009-07-06-15-09-28&catid=7%3A2009-07-06-09-51-16&Itemid=41&lang	Категорія 2: огляд 2.2.e
84	Краснов В. П. Організація радіоекологічного моніторингу та реабілітація забруднених радіонуклідами лісових екосистем / В. П. Краснов, І. В. Давидова // Наукові праці Лісівничої академії наук України: Збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 12. – С. 181 - 187.	
85	Лісове господарство в Україні. – Київ: Державне агентство лісових ресурсів, 2015. – 52 с.	3.0
86	State of Europe's Forests 2015 Report: http://foresteurope.org/state-europes-forests-2015-report/	Категорія 3: огляд; 3.0 4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
87	Глобальне оцінювання лісових ресурсів 2015. Звіт країни: Україна; http://www.fao.org/3/a-az363e.pdf	3.0 3.1. ОЦЗ 1 3.3. ОЦЗ 3 3.4. ОЦЗ 4 3.5. ОЦЗ 5
88	Бондарук Г.В., Букша І.Ф. Сертифікація лісгосподарського підприємства: практичний посібник. Монографія. – Х.: УкрНДІЛГА, КП Друкарня №13, 2008. – 172 с.	Категорія 3: огляд 3.0 3.1. ОЦЗ 1
89	Вініченко Т.С. Рослини Бернської Конвенції в Україні (поширення, екологія, ценологія та охорона). Дис. на здобуття наукового ступеня канд.біол.наук. – Київ, 2007.	
90	Ссавці України під охороною Бернської конвенції / За редакцією І. В. Загороднюка. – Київ, 1999. (Праці Теріологічної Школи, Вип. 2). – 222 с.	
91	Земноводні та плазуни України під охороною Бернської конвенції / За редакцією І. В. Загороднюка. – Київ, 1999. (Праці Теріологічної Школи, Вип. 3). - 108 с.	
92	Безхребетні тварини України під охороною Бернської конвенції / За редакцією І.В. Загороднюка. – Київ, 1999. (Праці Теріологічної Школи, Вип. 4). - 60 с.	
93	Птахи України під охороною Бернської конвенції / За ред. Г. Г. Гаврися. – К., 2003. – 395 с.	
94	Лісове господарство України. Брошура ДАЛРУ, 2015 р.; http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_docman&task=doc_details&gid=115&Itemid=59&lang=ru	
95	Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду України; http://pzf.menr.gov.ua/пзф-україни/території-та-об'єкти-пзф-україни.html	
96	Земельний фонд України станом на 1 січня 2016 року та динаміка його змін у порівнянні з даними на 1 січня 2015 року; http://land.gov.ua/info/zemelnyi-fond-ukrainy-stanom-na-1-sichnia-2016-roku-ta-dynamika-ioho-zmin-u-porivnianni-z-danyumy-na-1-sichnia-2015-roku/	
97	Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання (Практичний посібник для України). – 2008. – 146 с.; http://sfmu.org.ua/files/OCZL.pdf	Категорія 3: огляд 3.0 3.1. ОЦЗ 1
98	Ramsar Convention. Ukraine: country profile; http://www.ramsar.org/wetland/ukraine	
99	List of IBA sites in Ukraine; http://datazone.birdlife.org/site/results?cty=219&fam=0&gen=0	

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
100	Червона книга України; http://redbook-ua.org/	
101	ІВА програма. Перелік «Important Bird Areas» в Україні на вебсайті Українського товариства охорони птахів; http://birdlife.org.ua/IBA-Programma	
102	Карта і профайл рамсарських водно-болотних угідь міжнародного значення; http://www.ramsar.org/sites-countries/the-ramsar-sites	
103	Перелік WWF Global 200 екосистем; http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/ecoregion_list/	
104	Centres of plant diversity : a guide and strategy for their conservation, v.1. Europe, Africa, South West Asia and the Middle East. Heywood, V. H. (Vernon Hilton), Davis, Stephen D. IUCN / WWF, 1994. – 354 p.; https://portals.iucn.org/library/node/8268	
105	Масові порушення закону при організації санітарних рубок в об'єктах ПЗФ. Київський еколого-культурний центр; http://www.lesovod.org.ua/node/26151	
106	Мельник В. Рівнинні ліси України: унікальні оселища рідкісних видів рослин. Коммармот Б., Гамор, Ф.Д. Природні ліси помірної зони Європи – Цінності та використання. Конференція 13-17 жовтня 2003, Мукачево, Україна. Праці. Біммерсдорф, Швейцарський федеральний дослідницький інститут WSL; Рахів, Карпатський біосферний заповідник, 2005. – С. 435-439.	3.0
107	Незаймані лісові ландшафти; http://intactforests.org	3.1. ОЦЗ 1 – 3.6. ОЦЗ 6
108	«Зелена книга України». Перелік рідкісних рослинних угруповань; http://nature.land.kiev.ua/green-book.html (in Ukrainian)	
109	Лавний В. В., Заяц М. В. Праліси Закарпаття – світова цінність, яка потребує державної охорони. Наукові записки лісівничої академії наук України 5 (2007). – С. 74-77; http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Nauk-Praci-LANU/2007_2/LAN_5_74_77.pdf	
110	Карта пралісів Українських Карпат. Дунайсько-Карпатська програма WWF; http://gis-wwf.com.ua	
111	Шпарик Ю., Чернявський М., Кагало О., Бондарук Г., Понепояк М., Форгіль Я., Зеленчук Я., Волосянчук Р., Проць Б. Критерії та методика ідентифікації старовікових лісів і пралісів. – Львів, 2015. – 28 с.	
112	Практичний посібник для визначення й управління цінними оселищами; http://sfmu.org.ua/ua/hcvf/manual	
113	Смарагдова мережа в Україні / під ред. Проценка Л.Д. – Київ: «Хімджест», 2011. – 192 с.; http://eng.menr.gov.ua/docs/activity-protection/PZF/Smarahdova%20merezha%20v%20Ukrai_ni.pdf	
114	Профіль України на веб-сторінці Important Bird Area; http://www.birdlife.org/datazone/country/ukraine/ibas	3.0 3.1. ОЦЗ 1
115	Онлайнова карта Смарагдової мережі України та інформація про неї http://wab.discomap.eea.europa.eu/webappbuilder/apps/28	3.1. ОЦЗ 1 3.3. ОЦЗ 3
116	Букові праліси Карпат і реліктові букові ліси Німеччини; http://whc.unesco.org/en/list/1133/	
117	Updated List of Officially Adopted Emerald Sites (October 2016); https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2951584&SecMode=1&DocId=2389718&Usage=2	3.0 3.3. ОЦЗ 3

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
118	Горшенін М., Пешко В. Ерозія гірських лісових ґрунтів та боротьба з нею. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. – 148 с.	
119	Інструкція з лісовпорядкування. Ч. II. Камеральні роботи. – Ірпінь: Укрдержліспроєкт, 2017 – 37 с.	
120	Калуцький І.Ф. Стихійні явища в гірсько-лісових умовах Українських Карпат (вітровали, паводки, ерозія ґрунту) / І.Ф. Калуцький, В.С. Олійник. – Львів: Камула, 2007. – 240 с.	3.4. ОЦЗ 4
121	Олійник В.С. Гідрологічна роль лісів Українських Карпат / В.С. Олійник. – Івано-Франківськ: «НАІР», 2013. – 232 с.	
122	Чубатий О.В. Гірські ліси – регулятори водного режиму. – Ужгород: Карпати, 1984. – 104 с.	
123	Шпарик Ю.С. Стале управління лісами (на прикладі Українських Карпат) / Ю. С. Шпарик. – Івано-Франківськ, 2015. – 286 с.	
124	Проблеми доступу місцевого населення до лісових ресурсів та незаконні рубки в лісах Карпат і Західного Полісся / за ред. М. В. Чернявського, І. П. Соловія, Я. В. Геника : монографія. – Львів : Зелений Хрест, Ліга-Прес. – 2011. – 256 с.	3.5. ОЦЗ 5
125	Жила Т., Жила А. Дослідження залежності місцевого населення від послуг лісових екосистем. Звіт Програми ФЛЕГ; http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Report_FD_study_2016_ukr.pdf	
126	Реєстр пам'яток культурної спадщини України національного значення; (http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244948281&cat_id=244910406)	3.6. ОЦЗ 6
127	Реєстр пам'яток культурної спадщини України місцевого значення; (http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244948227&cat_id=244910406 <i>Reyestr mistsevogo znachennya</i>)	
128	Статистика ДАЛРУ щодо висаджених лісових плантацій впродовж 2013-2014 років : [інтерв'ю зі співробітником сектору міжнародних відносин та зв'язків з громадськістю ДАЛРУ Поляковою Л.В. / записав М. Лазебник]. – 2015.	4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського
129	Ukraine - Global Forest Resources Assessment 2015 – Country Report; http://www.fao.org/documents/card/en/c/7d1e01d6-9d2e-4909-bb34-4657c6304a9a/	призначення на оцінюваній території
130	Гульчак В. Позитивні зміни. Державний облік лісів України – підсумки та прогнози // Лісовий і мисливський журнал. – 2012. – № 2. – С. 6-8.	відбувається у обсязі меншому, ніж 0.02% або 5000 гектарів
131	Загальна характеристика лісів України; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867	середньої щорічної чистої втрати площі природних лісів
132	Global Forest Resources Assessment 2015. Desk reference; http://www.fao.org/3/a-i4808e.pdf	
133	FAOSTAT; http://faostat3.fao.org/download/G2/GF/E	
134	Тіньові схеми розподілу Біличанського лісу; http://www.kotsubynske.com.ua/tag/bilychanskyj-lis/	

№	Джерело інформації	Відповідний індикатор
135	Бородавка В.А. Лесные насаждения – неотъемлемый и незаменимый компонент юго-восточных степей Украины; http://www.lesovod.org.ua/node/14015	протягом останніх 5 років (застосовується менший кількісний показник)
136	Єдиний державний реєстр судових рішень; http://www.reyestr.court.gov.ua/	
137	Сторожук В.Ф. Розвиток інституту права власності на землі лісгосподарського призначення в Україні. Development of the institution of forest ownership rights in Ukraine; http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/05/Storozhuk_forest_ownership_rights_Nov2013.pdf	
138	Preliminary review of biotechnology in forestry, including genetic modification. Forest Genetic Resources Working Paper 59; http://www.fao.org/docrep/008/ae574e/AE574E00.HTM	5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев
139	Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони на використання генетично модифікованих організмів від 10.11.2015 № 3446; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57015	
140	GM Tree Watch; http://www.gmtreewatch.org/	
141	World Rainforest Movement; http://wrm.org.uy/	
142	Poland – WRM information sheet on GE tree research; http://wrm.org.uy/other-relevant-information/poland-wrm-information-sheet-on-ge-tree-research/	
143	Russia – WRM information sheet on GE tree research; http://wrm.org.uy/other-relevant-information/russia-wrm-information-sheet-on-ge-tree-research/	

Додаток 2. Виявлене застосовне законодавство

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
1	Лісовий кодекс України в редакції закону №3404-IV від 08.02.2006 р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12	1.1. Права землекористування та землеволодіння 1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель 1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини 1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами 1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини 1.10. Природоохоронні вимоги 1.11. Охорона праці і техніка безпеки 4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення
2	Земельний кодекс України Закон від 25.10.2001 р. № 2768-III; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14	1.1. Права землекористування та землеволодіння
3	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012 р. № 5245-VI; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5245-17	4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення
4	Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р. № 1952-IV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15	4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення
5	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
6	Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 12.06.1992 р. № 2456-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12	1.9. Охоронювані території та види
7	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» від 09.04.2015 р. № 323-VIII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/323-19	3.0; 3.1. ОЦЗ 1; 3.3. ОЦЗ 3

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
8	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів та встановлення лімітів користування ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 р. № 459; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
9	Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про порядок погодження та затвердження розрахункових лісосік» від 05.02.2007 р. № 38; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0160-07	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель
10	Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок спеціального використання лісових ресурсів» від 23.05.2007 р. №761; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель 1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини
11	Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок по відводу та таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 р. №9; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat_id=104385	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини 1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами 1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини 1.10. Природоохоронні вимоги
12	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17	1.5. Плата за право користування лісовими ресурсами 1.6. Податок на додану вартість та інші податки з продажів 1.7. Податок на прибуток 1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками 1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення
13	Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України (затверджено наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 14.05.2013 р. № 124); http://lespravo.com.ua/art/407Metodrekomendacii_z_formuvannya_sobivartosti_produkcii_na_pidpri%D1%94mstvah_DALRU/	1.7. Податок на прибуток

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
14	Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил головного користування» від 23.12.2009 р. № 384; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10	
15	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» від 22.10.2008 р. № 929; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF	1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини
16	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження поліпшення якісного складу лісів» від 12.05.2007 р. № 724; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF	1.10. Природоохоронні вимоги
17	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» від 27.07.1995 р. № 555; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/748-2013-%D0%BF	
18	Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Наставление по отводу и таксации лесосек в лесах СССР» [Текст] : [Утв. 27/XII 1968 г.] / Гос. ком. лесного хоз-ва Совета Министров СССР. ЦБНТИ лесного хоз-ва. – Москва: [б. и.], 1972. - 63 с. (для інших постійних лісокористувачів)	1.4. Дозвільні документи на заготівлю деревини 1.8. Нормативні акти, що регулюють заготівлю деревини 1.10. Природоохоронні вимоги
19	Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2894-14	
20	Закон України «Про рослинний світ» від 9.04.1999 р. № 591-XIV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/591-14	
21	Закон України «Про червону книгу України» від 07.02.2002 р. № 3055-III http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3055-14	
22	Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 р. № 1864; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1864-15	
23	Закон України «Про ратифікацію конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 р. № 257/94; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_030	1.9. Охоронювані території та види
24	Закон України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ в Європі» від 29.10.1996 р. № 436/96; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436/96-%D0%B2%D1%80	3.0
25	Закон України «Про участь України в Конвенції про водно–болотні угіддя, які мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів» від 29.10.1996 р. № 437/96; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_031	3.1. ОЦЗ 1 3.3. ОЦЗ 3
26	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» від 09.04.2015 р. № 323-VIII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/323-19	
27	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» від 29.08.2002 р. № 1286; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/748-2013-%D0%BF	

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
28	Наказ Мінприроди України «Про затвердження Переліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні і заносяться до Зеленої книги України» від 16.10.2009 р. № 545; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1024-09	
29	Наказ Мінекоприроди України «Про затвердження Інструкцій по оформленню охоронних зобов'язань на території об'єктів природно-заповідного фонду» від 25.02.2013 р. № 65; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13	
30	Закон України «Про екологічну експертизу» від 9.02.1995 р. № 4585-ВР; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80	1.10. Природоохоронні вимоги
31	Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12	1.11. Охорона праці і техніка безпеки
32	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26.10.2011 р. №1107; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF	
33	Рекомендації по використанню Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4-12-05) на підприємствах Держкомлісгоспу України; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05	
34	Наказ Держкомлісгоспу України «Типове положення Про основні зобов'язання, права і відповідальність керівників та фахівців підприємств і організацій лісового господарства України в сфері охорони праці, пожежної і радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху» від 02.09.2003 р. № 156; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/category?cat_id=65319	
35	Наказ Держкомлісгоспу України «Інструкція з охорони праці під час розробки лісосік з використанням бензомоторних пил» від 27.11.2001 р. № 120; http://document.ua/instrukcija-z-ohoroni-praci-pid-chas-rozrobki-lisosik-z-viko-nor4976.html	
36	Наказ Держнаглядохоронпраці України «Про затвердження Правил охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості» від 13.07.2005 р. № 119; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1084-05	
37	Наказ Держнаглядохоронпраці України «Про затвердження норм безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів особистого захисту робітникам лісового господарства» від 25.04.2005 р. № 65; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0539-05	
38	Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12	
39	Наказ МОЗ України «Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» від 02.02.2005 р. № 54; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05	
40	Цивільний кодекс України, закон від 16.01.2003 р. № 435-ІV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15	1.11. Охорона праці і техніка безпеки 1.17. Торгівля і транспорт

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
41	Конституція України, закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80	1.12. Дотримання трудового законодавства
42	Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08	
43	Закон України «Про громадські об'єднання» від 16.06.1992 р. № 2461-XII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17	
44	Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 р. № 1045-XIV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1045-14	
Конвенції МОП, ратифіковані Україною:		
45	Конвенція про примусову чи обов'язкову працю від 28.06.1930 р. №29 (ратифікація 10.08.1956 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_136	
46	Конвенція про свободу асоціації та захист права на організацію від 09.07.1948 р. №87 (ратифікація 14.09.1956 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_125	
47	Конвенція про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів від 01.07.1949 р. №98 (ратифікація 14.09.1956 р.); http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/993_004	
48	Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності від 29.06.1951 р. №100 (ратифікація 10.08.1956 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_002	
49	Конвенція про скасування примусової праці від 25.06.1957 р. №105 (ратифікація 05.10.2000 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_013	
50	Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять від 25.06.1958 р. №111 (ратифікація 04.08.1961 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_161	
51	Конвенція про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються від 22.06.1970 р. № 131 (ратифікація 19.10.2005 р.); http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_149	
52	Конвенція про мінімальний вік для прийому на роботу від 26.06.1973 р. №138 (ратифікація 03.05.1979 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_054	
53	Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище від 22.06.1981 р. № 155 (ратифікація 02.11.2011 р.); http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_050	
54	Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці від 17.06.1999 р. №182 (ратифікація 05.10.2000 р.); http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_166	
55	Конвенція 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві від 21.06.2001 р. № 184 (ратифікація 01.04.2009 р.); http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_504	

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
56	Лісоматеріали круглі та пиляні. Методи обмірювання та визначення об'ємів. Частина 2. Лісоматеріали круглі: ДСТУ 4020–2–2001 (prEN1309– 2:1998). – [Чинний від 2001–04–05]. К.: Держстандарт України, 2001. – 70 с.	1.16. Класифікація за породами, кількісними і якісними характеристиками
57	ГОСТ 2292-88 Лесоматериалы круглые. Маркировка, сортировка, транспортирование, методы измерений и приемка; http://vsegost.com/Catalog/19/19561.shtml	
58	ГОСТ 9463-88. Лесоматериалы круглые хвойных пород. Технические условия; http://vsegost.com/Catalog/28/28786.shtml	
59	ГОСТ 9462-88. Лесоматериалы круглые лиственных пород. Технические условия; http://www.derevo.info/content/detail/20	
60	ГОСТ 2140-81. Пороки древесины. Классификация, термины и определения, способы измерения; http://www.derevo.info/content/detail/20	
61	ГОСТ 3243-88. Дрова. Технические условия http://vsegost.com/Catalog/19/19610.shtml	
62	Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/category?cat_id=65319	
63	Деревина дров'яна для технологічних потреб. Технічні умови: ТУУ 56.196–95 – [Чинні з 26.01.1995 без обмеження терміну дії]. – К.: Державний комітет України по стандартизації, метрології і сертифікації, 1995. – 6 с.	
64	Закон України «Про підприємство» від 07.02.1991 р. № 698-XII; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15	1.17. Торгівля і транспорт
65	Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. № 5007-VI; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17	
66	Наказ Держкомлісгоспу України «Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини» від 19.02.2007 р. № 42; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0164-07	
67	Наказ Міністерства транспорту України та Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку роботи вантажного автомобіля» від 29.12.1995 р. № 488/346; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0149-98	
68	Наказ Мінінфраструктури та Мінагрополітики «Про затвердження спеціалізованої форми товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН – ліс)» від 29.11.2013 р. № 961/707; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2070-13	
69	Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12	1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення 1.19. Митне законодавство
70	Закон України «Про особливості державного врегулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» від 08.09.2005 р. № 2860-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2860-15	

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
71	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді» від 09.04.2015 р. № 325-VIII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/325-19	
72	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 15.07.2015 № 609-VIII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/609-19	1.18. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення
73	Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17	
74	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасового порядку видачі сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій» від 21.12.2005 р. № 1260; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1260-2005-%D0%BF	
75	Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 5.10.2011 р. № 103; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1031-2011-%D0%BF	
76	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України» від 21.05.2012 р. №436; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-2012-%D0%BF	
77	Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій та Інструкції щодо заповнення форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій» від 07.09.2007 р. №528; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1111-07	1.19. Митне законодавство
78	Наказ Мінагрополітики України «Про внесення зміни до Інструкції щодо заповнення форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій» від 20.08.2012 р. № 513; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1559-12	
79	Державний гігієнічний норматив «Гігієнічний норматив питомої активності радіонуклідів 137 Cs I 90 Sr в деревині і продукції із деревини» затверджений наказом МОЗ України від 31.10.2005 р. № 573; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1384-05	
80	The Incoterms® rules; http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/incoterms-2010/the-incoterms-rules/	
81	Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991р. №796-XII http://zakon.rada.gov.ua/go/796-12	
82	Закон України «Про правовий режим території, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991р. №792а-XII; http://zakon.rada.gov.ua/go/796-12	1.11. Охорона праці і техніка безпеки
83	Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.1995 р. №39/35-ВР; http://zakon.rada.gov.ua/go/39/95-вр	

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
84	Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14.01.1998 р. №15/98-ВР; http://zakon.rada.gov.ua/go/15/98-вр	
85	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х ; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10	2.2.а. Заборона на самоорганізацію і ведення колективних переговорів
86	Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 р. № 3356-ХІІ; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3356-12	
87	Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-ІV ; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15	
88	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. (ратифікація 09.02.2006 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004	2.2.б. Примусова праця
89	Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. (ратифікація 19.10.1973 р.); http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043	
90	Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VІІІ; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19	2.2.d. Дискримінація за статевою / расовою / релігійною ознакою
91	Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 р. № 5207-VІ; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17	
92	Конвенція про захист працівників від іонізуючої радіації від 22.06.1960 р.№115 (ратифікація 19.06.68 р); http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_116	2.2.e. Охорона здоров'я в умовах радіаційного забруднення
93	Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» від 29.10.1996 р. №435/96-ВР; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435/96-%D0%B2%D1%80	3.0 3.1. ОЦЗ 1 3.3. ОЦЗ 3 3.4. ОЦЗ 4 3.6. ОЦЗ 6
94	Закон України «Про приєднання України до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення» від 14.05.1999 р. № 662-ХІV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/662-14	
95	Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про ратифікацію Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» від 04.10.1988 р. № 6673-ХІ; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/6673-11	
96	Закон України «Про приєднання України до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин» від 19.03.1999 р. № 535-ХІV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/535-14	
97	Закон України «Про ратифікацію Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» від 04.07.2002 р. № 62-ІV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/62-15	
98	Закон України «Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції» від 07.09.2005 р. № 2831-ІV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2831-15	
99	Закон України «Про приєднання України до Угоди про збереження кажанів в Європі» від 14.05.1999 № 663-ХІV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/663-14	

№	Застосовне законодавство	Відповідний індикатор
100	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» від 16.05.2007 №733 http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п	
101	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил відтворення лісів» від 01.03.2007 р. № 303; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/303-2007-%D0%BF	4.1. Перетворення природних лісів на плантації або категорії земель інші, ніж лісогосподарського призначення
102	Концепція Державної цільової програми розвитку лісового господарства України на 2016-2020 роки (проект); http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=113516&cat_id=82872	
103	Закон України «Про внесення змін до Земельного та Лісового кодексів України щодо збереження лісів» від 15.03.2012 № 4539-VI; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4539-17	
104	Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 № 1103-V; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1103-16	5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев
105	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Критеріїв оцінки ризику потенційного впливу генетично модифікованих організмів на навколишнє природне середовище» від 07.02.2011 р. №36 http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0247-11	5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев
106	Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття (Закон України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12.09.2002 р. № 152-IV); http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_935	5.1. Відсутнє комерційне використання генетично модифікованих дерев
107	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від від 23.05.2017 № 2059-VIII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19	1.3. Планування лісоуправління і лісозаготівель 1.10. Природоохоронні вимоги

Додаток 3. Перелік регіонів та підприємств, які потенційно можуть бути джерелом забрудненої радіонуклідами деревини

Області	Підприємства
Вінницька	Підпорядковані Вінницькому ОУЛМГ: Бершадський, Вінницький, Гайсинський, Жмеринський, Іллінецький, Крижопільський, Могилів–Подільський, Тульчинський, Хмільницький, Чечельницький державні лісові господарства. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Волинська	Підпорядковані Волинському ОУЛМГ: Маневицький, Камінь-Каширський, Колківський, Любешівський, Городоцький державні лісові господарства. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Житомирська	Підпорядковані Житомирському ОУЛМГ: Білокоровицький, Ємільчинський, Лугинський, Малинський, Народицький, Новоград-Волинський, Овручський, Олевський, Словечанський державні лісові господарства, Поліський природний заповідник. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Київська	Підпорядковані Київському ОУЛМГ: Білоцерківський, Богуславський, Вищедубечанський, Димерський, Іванківський, Київський, Клавдієвський, Поліський, Тетерівський, Фастівський, Макарівський, Ржищівський державні лісові господарства. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Рівненська	Підпорядковані Рівненському ОУЛМГ: Березнівський, Володимирецький, Висоцький, Дубровицький, Зарічненський, Клеванський, Клесівський, Остківський, Рокитнівський, Сарненський, Соснівський державні лісові господарства, Рівненський природний заповідник. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Черкаська	Підпорядковані Черкаському ОУЛМГ: Звенигородський, Золотоніський, Кам'янський, Корсунь-Шевченківський, Чигиринський, Канівський, Лисянський державні лісові господарства. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.
Чернігівська	Підпорядковані Чернігівському ОУЛМГ: Городнянський, Добрянський, Корюківський, Ніжинський, Новгород-Сіверський, Остерський, Холминський, Чернігівський, Семенівський державні лісові господарства. Всі лісові господарства та лісогосподарські підрозділи, підпорядковані міністерствам і відомствам, відмінним від ДАЛРУ.

Додаток 4. Перелік адміністративних районів або підприємств, де розташовані важливі для птахів території (Important Bird Areas – IBAs), повністю або частково вкриті лісовою рослинністю в Україні

Область	№ території IBA та назва	Площа, га	Район або підприємство (установа), де розташована територія
АР Крим	72. Білогір'я	32000	Білогірський р-н
АР Крим	41. Мис Мартьян	240	Природний заповідник «Мис Мартьян»
АР Крим	39. Кримський природний заповідник	34563	Кримський природний заповідник
АР Крим	46. Карадазький природний заповідник	2855	Карадазький природний заповідник
АР Крим	286. Гора Катран-Яккан-Тепе, Карабі Яйла	8500	Білогірський р-н, Алуштинська міськрада
Вінницька	24. Микулинецькі стави	1550	Літинський
Волинська	28. Шацькі озера	32 850	Шацький національний природний парк
Волинська	190. Долина річки Західний Буг	1 450	Любомльський
Волинська	189. Орхівські озера	3 000	Ратнівський
Волинська	93. Долина р. Турія	7 900	Ковельський, Камінь-Каширський і Ратнівський
Волинська	22. Долина р. Прип'ять	12 000	Регіональний ландшафтний парк «Прип'ять-Стохід»
Волинська	92. Черемське болото	3 000	Черемський природний заповідник (Маневицький р-н)
Волинська	94. Долина р. Стохід	17 800	Регіональний ландшафтний парк «Прип'ять-Стохід»
Дніпропетровська	296. Велика Осокорівка	2 000	Синельниківський та Солонянський р-ни
Дніпропетровська	100. Великомихайлівський ліс	1079	Покровський р-н, Заказник загальнодержавного значення «Великомихайлівський ліс» (1 079 га).
Дніпропетровська	295. Цибульківські озера	1000	Царичанський р-н
Дніпропетровська	81. Дніпровсько-Орільський природний заповідник	3766	Дніпровсько-Орільський природний заповідник
Дніпропетровська	297. Карачунівське водосховище	1300	Криворізький р-н
Дніпропетровська	294. Мішурін Ріг	2400	Верхньодніпровський р-н
Дніпропетровська	83. Долина р. Оріль	12000	Магдалинівський р-н
Дніпропетровська	141. Самарський ліс	19920	Новомосковський та Павлоградський р-ни
Донецька	32. Український степовий природний заповідник	1134	Відділення Українського степового природного заповідника «Крейдяна флора»

Область	№ території ІВА та назва	Площа, га	Район або підприємство (установа), де розташована територія
Житомирська	188. Коростишівське лісомисливське господарство	44130	ДП «Коростишівське ЛГ»
Житомирська	242. Новоград-Волинське лісомисливське господарство	70730	ДП «Новоград-Волинське ДЛМГ»
Житомирська	29. Поліський природний заповідник	20 104	Поліський природний заповідник
Житомирська	241. Ушомирське лісомисливське господарство	70 300	ДП «Коростеньське ЛМГ»
Житомирська	55. Радомишльське лісомисливське господарство	28400	ДП «Радомишльське ЛМГ»
Житомирська	302. Долина р. Уж	16300	Народицький район
Закарпатська	27. Карпатський біосферний заповідник	12 507	Карпатський біосферний заповідник
Закарпатська	187. Карпатський Вулканічний хребет	134400	Великобerezнянський, Воловецький, Іршавський (східна частина), Міжгірський, Перечинський, Рахівський, Свалявський, Тячівський (північно-східна частина), Хустський район (північно-східна частина)
Закарпатська	115. Горгани	75200	Тячівський, Рахівський та Міжгірський р-ни
Закарпатська	186. Долина р. Латориця, м. Чоп	7000	Ужгородський р-н
Запорізька	338. Сільгоспугіддя навколо сс. Білорецьке, Черноземне	17000	Веселівський р-н
Запорізька	341. Долина р. Гайчур	24000	Гуляйпільський р-н
Запорізька	336. Каховське водосховище, с. Василівка	25 000	Василівський р-н
Запорізька	340. Каховське водосховище, м. Енергодар	28 000	Кам'янсько-Дніпровський
Запорізька	303. Гирло р. Конка	7800	Запорізький
Запорізька	37. Молочний лиман	22450	Якимівський район
Запорізька	36. Обитічна коса	2000	Приморський р-н
Івано-Франківська	11. Бурштинське водосховище	1600	Галицький регіональний ландшафтний парк
Київська	19. Дніпровсько-Тетерівське мисливське господарство	30627	Дніпровсько-Тетерівське мисливське господарство
Київська	3. Київське водосховище	102400	Іванківський р-н
Київська	20. Ржищівське мисливське господарство	52800	Ржищівський р-н., ДП «Ржищівське ЛГ»
Київська	302. Долина р. Уж	16300	Поліський район
Київська	2. Лісовий масив межиріччя рр. Дніпро та Десна	120000	Вишгородський р-н

Область	№ території ІВА та назва	Площа, га	Район або підприємство (установа), де розташована територія
Луганська	45. Кременецький ліс	20000	ДП «Кременське ЛГ» Кременський р-н
Львівська	91. Болото Чоковини	8300	Дрогобицький р-н
Львівська	352. Мале Полісся	2400	Яворівський, Жовківський, Сокальський, Радехівський, Бродівський, Бузький, Золочівський, Кам'яно-Бузький р-ни
Миколаївська	305. Березанський лиман та став Солонець Тузли	11600	Березанський та Очаківський р-ни
Миколаївська	18. Кінбурнський півострів	4000	Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»
Одеська	145. Хаджибейський лиман	5000	Комінтернівський р-н
Одеська	12. Куяльницький лиман	11000	Комінтернівський р-н
Одеська	203. Урочище Мокрі Яслі	500	Великомихайлівський район
Одеська	8. Річище р. Дунай	2500	Регіональний ландшафтний парк «Ізмаїльські острови» (1 300 га). Ізмаїльський та Кілійський райони
Полтавська	268. Мазепин Яр	2000	Кобеляцький р-н
Полтавська	185. Долина р. Псел, м. Комсомольськ	4700	Кременчуцький та Кобеляцький р-ни
Полтавська	47. Долина р. Удай	30000	Лубенський, Чорнухінський, Пирятинський р-ни
Полтавська	49. Велике болото	1000	Ново-Санжарський р-н
Рівненська	159. Болото Сира Погоня	12 718	Відділення «Сира Погоня» Рівненського природного заповідника
Сумська	63. Піщанське та Могрицьке лісництва	11600	ДП «Сумське ЛГ»
Сумська	350. Долина р. Сейм, с. Вирки	400	Білопільський р-н
Харківська	184. Долина р. Бахтин	1000	Ізюмський район
Харківська	304. Гомільшанська лісова дача	13700	НПП «Гомільшанські ліси»
Харківська	69. Ізюмська Лука	32850	Ізюмський та Балаклійський райони
Харківська	71. Озеро Лиман	4730	Зміївський район
Харківська	75. Долина р. Мжа	5000	ДП «Зміївське ЛГ», Мерефянське л-во ДП «Жовтневе ЛГ»
Харківська	83. Долина р. Оріль	12000	Зачепилівський р-н
Херсонська	168. Каховське водосховище, Козацькі острови	1000	Бериславський р-н
Херсонська	339. Каховське водосховище, с. Каїри	16000	Горностаївський р-н
Херсонська	337. Каховське водосховище, с. Княже-Григорівка	32000	Горностаївський і Великопетиський р-ни

Область	№ території ІВА та назва	Площа, га	Район або підприємство (установа), де розташована територія
Хмельницька	233. Долина р. Південний Буг, с. Голосків	3000	Летичівський та Хмельницький р-ни
Черкаська	30. Канівський заповідник	2027	Канівський природний заповідник
Чернівецька	151. Кліводинський заказник	50	Кіцманський р-н
Чернігівська	2. Лісовий масив межиріччя рр. Дніпро та Десна	120000	Козелецький р-н

Додаток 5. Рамсарські водно-болотні території, які повністю або частково вкриті лісовою рослинністю

Область	№ Рамсарської території та її назва	Площа, га	Район або підприємство (установа), де розташована територія
Волинська	776. Заплава р. Прип'ять	12000	Регіональний ландшафтний парк «Прип'ять – Стохід»
Волинська	775. Шацькі озера	32850	Національний природний парк «Шацькі озера»
Волинська	777. Заплава р. Стохід	10000	Регіональний ландшафтний парк «Прип'ять – Стохід»
Дніпропетровська	1399. Заплавні річки Дніпро і Оріль	2560	Дніпровсько-Орільський природний заповідник
Житомирська	1403. Поліські болота	2145	Поліський природний заповідник
Закарпатська	1400. Озеро Синевір	29	Національний природний парк «Синевір»
Одеська	113. Кілійське гирло (колишні Дунайські плавні)	32800	Дунайський Біосферний Заповідник
Одеська	764. Міжріччя Дністра і Турунчака	76000	Нижньодністровський національний природний парк
Рівненська	1402. Торф'яні болота Переброди	12718	Рівненський природний заповідник
Сумська	1398. Заплава ріки Десна	4270	Деснянсько-Старогутський національний парк
Херсонська	767. Дельта Дніпра	26000	Нижньодніпровський національний природний парк

Додаток 6. Глосарій

Важливі для птахів і біорізноманіття території (ІВА) – території, ідентифіковані з використанням міжнародно узгодженого набору критеріїв, як найважливіші у глобальному масштабі для збереження популяцій птахів. Загальна кількість територій ІВAs в Україні – 141 на площі 2486864 га. 74 з них цілком або частково вкриті деревною рослинністю.

(<http://www.birdlife.org/datazone/country/ukraine/ibas>)

Державне агентство лісових ресурсів України (ДАЛРУ) – центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

(Положення про Державне агентство лісових ресурсів України http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=110632&cat_id=79022)

Ділова деревина – усі круглі і колоті лісоматеріали, крім дров для опалення, деревини дров'яної для технологічних потреб та хворосту.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202)

Дрова – це круглі або колоті сортименти, які за своїм розміром і якістю можуть бути використані лише як паливо.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202)

Дров'яна деревина для технологічних потреб (деревина технологічна) – це дров'яна деревина, призначена для використання у вигляді технологічної сировини при виробництві деревних плит, пакувальної стружки, товарів культурно-побутового та господарського вжитку, продукції виробничо-технічного призначення, а також у гідролізованому виробництві.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202)

Електронний облік деревини – це система фіксації та оформлення руху деревних ресурсів із застосуванням засобів автоматизації на усіх етапах лісозаготівельних робіт з занесенням та передачею інформації поколодного (штабельного) обліку за допомогою сучасних інформаційних технологій для подальшого використання в бухгалтерському та управлінському обліку.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202)

Зацікавлена сторона (Interested stakeholder): Будь-яка особа, група осіб або організація, яка виявляє інтерес або відомо, що вона має інтерес до діяльності одиниці господарювання. Зацікавленими сторонами можуть бути, наприклад:

- природоохоронні організації, наприклад, довкільні неурядові організації;
- організації працівників, наприклад, профспілки;
- організації з прав людини, наприклад, соціальні неурядові організації;
- проекти місцевого розвитку;
- органи місцевої влади;
- державні урядові відомства, що діють в регіоні;
- національні офіси FSC;
- експерти з конкретних питань, наприклад, з особливих цінностей для збереження.

(Джерело: FSC, 2011).

Лісовпорядкування – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної організації та науково обґрунтованого ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання, підвищення екологічного та ресурсного потенціалу лісів, культури ведення лісового господарства, отримання достовірної і всебічної інформації про лісовий фонд України.

(Ст. 45 Лісового кодексу України <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12/>)

Лісоматеріали – деревні матеріали, одержані поділом на частини повалених дерев та деревних колод (уздовж чи впоперек) для подальшого використання чи перероблення.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202)

Лісорубний або лісовий квиток – основний документ, на підставі якого: здійснюється спеціальне використання лісових ресурсів; ведеться облік дозволених до відпуску запасів деревини та інших продуктів лісу, встановлюються строки здійснення лісових користувань та вивезення заготовленої продукції, строки і способи очищення лісосік від порубкових решток, а також облік природного поновлення лісу, що підлягає збереженню; ведеться облік плати, нарахованої за використання лісових ресурсів.

(Ст. 2 Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF>)

Матеріальна оцінка лісосік – визначення загальної маси деревини з розподілом ліквідного запасу стовбурової деревини на ділову і дров'яну.

(Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок по відводу та таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 р. № 9 http://dkg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat)

Моніторинг лісів – система регулярного спостереження, оцінки і прогнозу динаміки кількісного і якісного стану лісів.

(Ст. 55 Лісового кодексу України <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12/>)

Незаконна рубка – рубка дерев і чагарників без спеціального на те дозволу або при наявності дозволу, але не тих дерев (чагарників), не на тих площах, що передбачені дозволом.

(Постанова Кабінету Міністрів України №287 від 19.04.1993 р. «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд України» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287-93-%D0%BF>).

Незаконна самовільна рубка – рубка дерев і чагарників без спеціального дозволу, що вчинена громадянами та посадовими особами юридичних осіб, які не є власниками лісів; рубка, вчинена працівниками постійних лісокористувачів без спеціального дозволу, що не пов'язана із проведенням лісогосподарських заходів.

(Сторчоус О. Удосконалення юридичної відповідальності за порушення лісового законодавства та протидія обігу незаконно добутих лісових ресурсів: рекомендації щодо внесення змін у законодавство <http://www.lesovod.org.ua/node/28748>)

Особливі цінності для збереження (ОЦЗ): Будь-яка з таких цінностей:

- ОЦЗ1: видове різноманіття. Концентрація біологічного різноманіття ендемічних видів, рідкісних видів, видів, що знаходяться під загрозою зникнення, або зникають, яка є істотною на світовому, регіональному або національному рівнях.

- ОЦЗ 2: екосистеми та їх мозаїки ландшафтного рівня. Непорушені лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях і містять життєздатні популяції більшості видів, що зустрічаються в природі та мають природні структури розповсюдження та рясності.

- ОЦЗ 3: екосистеми та оселища. Рідкісні, такі, що знаходяться під загрозою зникнення, або зникають екосистеми, оселища або рефугії.

- ОЦЗ 4: критичні екосистемні послуги. Основні екосистемні послуги в критичних ситуаціях, включаючи захист водозборів і запобігання ерозії вразливих ґрунтів і на схилах.

- ОЦЗ 5: потреби громади. Лісові ділянки та ресурси, що є визначальними для задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (засоби для існування, забезпечення здоровим довіллям, їжею, водою тощо) ідентифіковані шляхом перемовин із цими громадами або тубільними народами.

- ОЦЗ 6: культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або ключової культурної, екологічної, економічної чи релігійної/священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом перемовин з цими місцевими громадами або тубільними народами.

(Джерело: FSC, 2011).

Праліси – лісові екосистеми (угруповання), які виникли й розвиваються природним шляхом під впливом лише природних стихій та явищ і пройшли повний цикл розвитку без істотного втручання людини, видова, вікова й просторова структури яких визначаються лише чинниками природного середовища.

(Джерело: Критерії та методика ідентифікації старовікових лісів і пралісів / за ред. Р. Волосянчука, Б. Проця, О. Кагала (Львів, 2015))

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) України – ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

(Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>)

Проект організації і розвитку лісового господарства (лісовпорядний проект) – документація, що розробляється в результаті проведеного базового лісовпорядкування, складається з пояснювальної записки до проекту, відомостей запроєктованих лісогосподарських заходів, матеріалів інвентаризації лісів і лісових карт.

(Проект Інструкції з впорядкування лісового фонду України (частина 2)
http://dklq.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=119323).

Рамсарські території – Водно-болотні угіддя, визначені сторонами, що підписали Рамсарську конвенцію (Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів), для включення до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення, оскільки вони відповідають одному або більше Рамсарському критерію для їх ідентифікації. В Україні є 33 території, визнаних водно-болотними угіддями міжнародного значення (Рамсарськими територіями) загальною площею 744651 га. 11 з них повністю або частково вкриті деревною рослинністю.

(Джерело: <http://www.ramsar.org/wetland/ukraine>)

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів – загальнодержавний податок, який сплачують лісокористувачі, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами.

(Ст. 256 Податкового кодексу України
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>).

Розрахункова лісосіка – щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів.

(Ст. 43 Лісового кодексу України <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12/>)

Старовікові ліси – ліси корінних типів деревостанів, що протягом свого існування не зазнавали суттєвих втручань з боку людини або такі втручання були настільки незначними, що сформовані природними процесами породний склад і просторова структура таких лісів дозволяють вважати їх клімаксовими або наближеними до клімаксових лісовими угрупованнями.

(Джерело: «Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання. Практичний посібник для України» (2008 р.)
<http://sfmu.org.ua/files/OCZL.pdf>)

Технологічна карта розроблення лісосіки – документ, що регламентує порядок освоєння лісосіки й містить характеристику та схему, а також основні виробничі показники.

(ДСТУ 2090-92 *Технологія лісозаготівельної промисловості. Терміни та визначення*; http://www.ukrndnc.org.ua/index.php?option=com_terminus&Itemid=191&task=view&id=33672).

УКТЗЕД – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності, складена на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів.

(Закон України «Про Митний тариф України» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584-18>).

Центри різноманіття рослин WWF і IUCN – території з найвищою для збереження цінністю з точки зору охорони найбільшої кількості видів рослин, ідентифіковані відповідно до спільної ініціативи Фонду охорони дикої природи (WWF) та Міжнародним союзом охорони природи (IUCN).

(Джерело: <https://www.unep-wcmc.org/resources-and-data/centres-of-plant-diversity>)

WWF Global 200 ecosystem – перелік екосистем, ідентифікованих WWF як такі, що є найважливішими для збереження.

(<http://www.worldwildlife.org/pages/wwf-s-global-200>)